

Grundläggande information till rapporteringsskyldiga

Gällande regelverket om hållbarhetskriterier
för biodrivmedel och biobränslen

Version 1.0

ER 2021:21

Energimyndighetens publikationer kan laddas ner eller beställas via www.energimyndigheten.se

Statens energimyndighet, juli 2021

ER 2021:21

ISSN 1403-1892

ISBN (pdf) 978-91-7993-025-7

Tryck: Arkitektkopia AB, Bromma

Förord

Energimyndigheten är tillsynsmyndighet för efterlevnaden av lagen (2010:598) om hållbarhetskriterier för biodrivmedel samt biobränslen. Lagen genomför i svensk rätt bestämmelserna om hållbarhetskriterier i det så kallade omarbetade förnybartdirektivet. Myndigheten har med stöd av bemyndigande meddelat föreskrifter, men det finns ytterligare detaljer som inte regleras i författning.

Energimyndigheten redovisar i detta dokument mer utförligt grundläggande information och förklaringar till de regler som föreligger i lag, förordning och föreskrift. Avsikten med dokumentet är att ge allmän kännedom om myndighetens bedömning av hur regelverket kommer att tillämpas i sådana avseenden som går att förutse. Det är således inte fråga om juridiskt bindande regler.

Energimyndigheten kommer att publicera en mer omfattande vägledning av regelverket senare under året som kommer uppdateras successivt.

Detta dokument har tagits fram av enheten för drivmedel och hållbara bränslen.

Vid eventuellt frågor kring detta dokument eller regelverket, vänligen kontakta: hbk@energimyndigheten.se.

Eskilstuna den 2 juli 2021

Caroline Asserup
Avdelningschef

Innehåll

1	Introduktion och bakgrund	4
1.1	Introduktion	4
1.2	Vem berörs av reglerna?	4
1.3	Hur påverkar regelverket aktörer som sedan tidigare har ett hållbarhetsbesked?	8
1.4	Vilka bränslen omfattas?	8
1.5	Biobränslen som köpts inom avtal enligt tidigare regelverk	9
1.6	Krav om växthusgasminskning	9
1.7	Förklaring av ord och uttryck	10
1.8	Hänvisningar till direktiv och regelverk	12
2	Hållbarhetsbesked och anläggningsbesked	13
2.1	Hållbarhetsbesked	13
2.2	Anläggningsbesked	13
2.3	Hållbarhetsbesked och anläggningsbesked för avgränsad tidsperiod	13
2.4	Anmälan/ansökan om hållbarhetsbesked och begäran om anläggningsbesked	14
2.5	Giltighetstid	14
2.6	Omprovning av hållbarhetsbesked	14
2.7	Återkallelse av hållbarhetsbesked	15
3	Kontrollsystem	16
3.1	Omfattning av kontrollsystem vid hållbarhetsbesked	16
3.2	Omfattning av kontrollsystem vid anläggningsbesked	18
3.3	Spårbarhet	18
3.4	Massbalanssystemet	19
3.5	Krav om minskning av växthusgasutsläpp	22
3.6	Fritt från bedrägeri och granskningsbart	22
3.7	Avvikelsehantering	22
3.8	Väsentliga ändringar	23
3.9	Oberoende granskning av kontrollsystemet	25
3.10	Certifieringssystem godkända av Europeiska kommissionen	26

4	Årlig rapportering till Energimyndigheten	28
4.1	Aktörer som är skattskyldiga för biodrivmedel	29
4.2	Aktörer som i yrkesmässig verksamhet använder fasta eller gasformiga biobränslen för produktion av bränslen	30
4.3	Aktörer som i yrkesmässig verksamhet använder biobränslen för produktion av el, värme och kyla	30
5	Information till konsumenter	33
6	Markkriterier för agrobiomassa och skogsbiomassa	34
6.1	Markkriterier för agrobiomassa	34
6.2	Markkriterier för skogsbiomassa	41

1 Introduktion och bakgrund

1.1 Introduktion

I detta dokument beskrivs Energimyndighetens grundläggande bedömningar av hur det uppdaterade regelverket om hållbarhetskriterier bör tillämpas. Syftet med detta dokument är att ge ökad kännedom om innehållet i befintlig lag, förordning och föreskrift gällande hållbarhetskriterier för att bidra med mer utförliga förklaringar och förtydliganden av regelverket.

Hållbarhetsregelverket innebär att det längs hela produktionskedjan, från odling av biomassa till användning av bioenergi, ska kunna styrkas att ett antal hållbarhetskriterier är uppfyllda för att biodrivmedel och biobränslen ska vara hållbara. Regelverket utgörs av lagen (2010:598) om hållbarhetskriterier för biodrivmedel och biobränslen (hädanefter hänvisad till som hållbarhetslagen) med tillhörande förordning (2011:1088, hädanefter hänvisad till som hållbarhetsförordningen) och föreskrift (STEMFS 2021:7, hädanefter hänvisad till som hållbarhetsföreskrifterna). Samtliga dessa har reviderats under år 2021 för att genomföra det omarbetade förnybartdirektivet. Ändringen av regelverket innebär bland annat att den nu även omfattar fasta och gasformiga biobränslen för produktion av värme, el, kyla eller bränslen. Markkriterierna delas upp i kriterier för agrobiomassa och skogsbiomassa. I det ändrade regelverket finns även ytterligare hållbarhetskriterier i form av krav på växthusgasminskning för anläggningar för produktion av el, värme, kyla eller bränslen, generellt sätt med krav om lägre växthusgasutsläpp per enhet produkt ju senare i tiden som en anläggning har tagits i drift. Regelverket har även en uppdaterad definition av rapporteringsskyldig vilket avser aktörer som både enligt lag måste inneha ett hållbarhetsbesked samt aktörer som frivilligt kan ansöka om ett hållbarhetsbesked. Genom att hållbarhetskriterierna utvidgas till fasta och gasformiga biobränslen i det reviderade förnybartdirektivet kommer fler aktörer och verksamheter att beröras av regelverket.

I regelverket och i detta dokument används begreppet ”hållbarhet” genomgående i bemärkelsen att ett bränsle är hållbart i enlighet med tillämpliga hållbarhetskriterier som finns uppställda i hållbarhetslagen. Hållbarhetskriterierna består framförallt av två delar, krav på minskning av växthusgasutsläpp och markkriterier för odling av agrobiomassa respektive skogsbiomassa. Vilka krav som är aktuella beror på produktionskedjan. För att ett biodrivmedel eller biobränsle ska anses som hållbart ska det omfattas av ett hållbarhetsbesked. För att få ett hållbarhetsbesked behöver aktören upprätta ett kontrollsystem som uppfyller lagstiftningens krav.

1.2 Vem berörs av reglerna?

De som berörs av regelverket omfattas enligt regelverkets definition av rapporteringsskyldig. En rapporteringsskyldig aktör definieras enligt 3 kap. 1 § hållbarhetslagen med de begränsningar som anges i hållbarhetsförordningen 13 § och gäller från 1 juli 2021. Att vara rapporteringsskyldig betyder att man antingen är skyldig att anmäla sig eller frivilligt kan ansöka om ett hållbarhetsbesked hos Energimyndigheten. Krav på anläggningsbesked tillkommer för aktörer som hanterar biodrivmedel eller gasformiga biobränslen framställda från livsmedels- eller fodergrödor.

I hållbarhetsregelverket används uttrycket rapporteringsskyldig för den aktör som ansvarar för att visa att hållbarhetskriterierna är uppfyllda. I tidigare regelverk var samtliga dessa aktörer också årligen skyldiga att inlämna uppgifter till Energimyndigheten. I det uppdaterade regelverket innefattar rapporteringsskyldig även aktörer som inte är skyldiga att årligen inlämna uppgifter till Energimyndigheten. Att vara rapporteringsskyldig innebär alltså inte nödvändigtvis att uppgifter behöver lämnas årligen till Energimyndigheten, utan snarare att aktören kan inneha ett hållbarhetsbesked.

Aktörer som är skyldiga att inneha ett hållbarhetsbesked behöver anmäla sig till Energimyndigheten senast 14 dagar efter det att lagstiftningen har trätt i kraft, dvs anmäla sig senast den 14 juli 2021. Detta kan göras (1) via formulär på Energimyndighetens webbplats för aktörer som sedan tidigare inte innehar hållbarhetsbesked¹, eller (2) genom anmälan om väsentlig ändring gällande befintligt hållbarhetsbesked via Energimyndighetens e-tjänst. Därefter behöver dessa aktörer inkomma med en komplett anmälan till Energimyndigheten innan 1 januari 2022. För att få hållbarhetsbesked behöver aktören ha ett kontrollsystem på plats som säkerställer att de biodrivmedel och biobränslen som hanteras inom den del av sin verksamhet som omfattas enligt 3 kap. 1 § hållbarhetslagen samt innefattas enligt tillhörande hållbarhetsförordningen 13 §, är hållbara. Kontrollsystemet ska granskas av en oberoende granskare vars utlåtande ska bifogas i anmälan.

Om anmälan inte är komplett kommer Energimyndigheten begära en komplettering, varpå hållbarhetsbeskedet är giltigt först från det datum som en komplett anmälan skickats in. Om en aktörs hållbarhetsbesked är giltigt först från ett datum senare än 1 januari 2022 kan aktören i efterhand lämna in en anmälan om hållbarhetsbesked för avgränsad tidsperiod för mängder hanterade från 1 januari 2022 fram till dess att det ordinarie hållbarhetsbeskedet börjat gälla.

Om man träffas av någon av följande kategorier berörs man således av regelverket:

1.2.1 Aktörer med skyldighet att inneha hållbarhetsbesked

1. Leverantörer av biodrivmedel

som enligt 4 kap. lagen (1994:1776) om skatt på energi är skattskyldig för bränsle som helt eller delvis utgörs av biodrivmedel, oavsett mängd. Biodrivmedel definieras i hållbarhetslagen som flytande eller gasformiga bränslen som framställs av biomassa och som används för motordrift.

2. Användare av biobränslen i yrkesmässig verksamhet för produktion av el, värme, och/eller kyla för intern användning

a/ som använder flytande biobränslen i en omfattning av minst 200 m³ i genomsnitt de tre senaste åren inom hela sin yrkesmässiga verksamhet och/eller,

b/ som använder gasformiga biobränslen för produktion av el, värme och/eller kyla i en anläggning med en sammanlagd installerad effekt om minst 2 MW och/eller,

c/ som använder fasta biobränslen för produktion av el, värme och/eller kyla i en anläggning med en sammanlagd installerad effekt om minst 20 MW.

¹ <http://www.energimyndigheten.se/nyhetsarkiv/2021/anmala-om-rapporteringsskyldighet-enligt-hallbarhetslagen/>

3. Användare av bibränslen i yrkesmässig verksamhet för produktion och leverans av el, värme, kyla, och/eller bränslen

a/ som använder flytande bibränslen i en omfattning av minst 200 m³ i genomsnitt de tre senaste åren inom hela sin yrkesmässiga verksamhet och/eller,

b/ som använder gasformiga bibränslen för

- produktion av el, värme och/eller kyla i en anläggning med en sammanlagd installerad effekt om minst 2 MW och/eller,
- produktion av bränsle i en anläggning med en sammanlagd årlig produktionskapacitet om minst 17,5 GWh om det ges (statligt) finansiellt stöd (a) för bränsleproduktionen och/eller,
- produktion av el, värme, kyla och/eller bränsle i en anläggning med en sammanlagd installerad effekt om minst 2 MW om det ges (statligt) finansiellt stöd (b) för bränsleproduktionen.

c/ som använder fasta bibränslen för

- produktion av el, värme och/eller kyla i en anläggning med en sammanlagd installerad effekt om minst 20 MW och/eller,
- produktion av bränsle i en anläggning med en sammanlagd årlig produktionskapacitet om minst 175 GWh om det ges (statligt) finansiellt stöd (b) för bränsleproduktionen.
- produktion av el, värme, kyla och/eller bränsle i en anläggning med en sammanlagd installerad effekt om minst 20 MW om det ges (statligt) finansiellt stöd (b) för bränsleproduktionen.

a) Finansiellt stöd för produktion av bränslen genom skattelättnader eller investeringsstöd. Exempel på investeringsstöd som räknas som statligt finansiellt stöd är stöd genom Klimatklivet och Industriklivet. Som skattelättnad för produktionen avses användning av bränsle som normalt är skattepliktigt, såsom gas, men där den biogena varianten är skattebefriad. Eventuella skattelättnader vid försäljningen av det färdiga bränslet räknas inte som stöd för produktionen.

b) Finansiellt stöd för produktion av bränslen genom skattelättnader eller investeringsstöd, t.ex. stöd genom Klimatklivet och Industriklivet. Eftersom fasta biibränslen inte omfattas av energiskatt, och alltså inte är skattebefriade, är skattelättnader för produktionen bara aktuellt om det i produktionen även används t ex skattebefriad gas.

Dessa aktörer är skyldiga att inkomma med en anmälan om hållbarhetsbesked till Energimyndigheten. Vad som menas med anläggning och tillförd installerad effekt förklaras i avsnitt 1.7.1 respektive 1.7.2. Med undantag om aktörer som enbart producerar bränslen av fasta och/eller gasformiga biibränslen är dessa aktörer sedan skyldiga att årligen inkomma med uppgifter om sina hanterade biodrivmedel och biibränslen till Energimyndigheten (se kapitel 4).

Aktörer som hanterar biodrivmedel eller gasformiga biibränslen framställda från livsmedels- och fodergrödor behöver även inkomma med anmälan om anläggningsbesked.

Mer om hållbarhetsbesked och anläggningsbesked finns att läsa under kapitel 2.

1.2.2 Aktörer som frivilligt kan inneha hållbarhetsbesked

I regelverket har det även införts en frivillig rapporteringsskyldighet för den som frivilligt ansöker om hållbarhetsbesked. Detta berör följande aktörer:

- a) Användare av biodrivmedel eller biobränslen som inte träffas av aktörer i avsnitt 1.2.1 men som ändå behöver ha hållbarhetsbesked enligt annan lagstiftning, såsom EU ETS, eller,
- b) Leverantörer av biomassa och biobränslen, eller,
- c) Aktörer som ansöker om hållbarhetsbesked av annan orsak.

Aktörer kan frivilligt ansöka om ett hållbarhetsbesked hos Energimyndigheten. Detta kan vara intressant för exempelvis leverantörer av råvara och biobränslen som vill kunna demonstrera hållbarhet för sin del av produktionskedjan gentemot sina kunder. Aktören som innehar frivilligt hållbarhetsbesked blir, till skillnad från aktörer som är skyldiga att inneha hållbarhetsbesked, inte skyldiga att årligen inkomma med uppgifter till Energimyndigheten.

1.2.3 Exempel på hur olika aktörer träffas av regelverket

Exempel 1. En aktör producerar i yrkesmässig verksamhet el, värme eller kyla från fasta, flytande och gasformiga biobränslen i en anläggning. Den installerade effekten för enheter som använder gasformiga biobränslen är minst 2 MW. Aktören blir då skyldig att anmäla sig till Energimyndigheten, oavsett mängd fasta eller flytande biobränslen som används i anläggningen.

Exempel 2. En aktör använder fasta biobränslen för att i en anläggning producera el, värme samt ett bränsle som säljs till en annan kund. Aktören blir rapporteringsskyldig om den installerade effekten av dessa produkter överstiger 20 MW och om aktören erhållit statligt finansiellt stöd för produktion av bränsle. Om aktören inte erhållit statligt finansiellt stöd för produktion av bränsle och produktionen av el, värme och kyla från fasta biobränslen understiger 20 MW blir aktören inte skyldig att anmäla rapporteringsskyldighet till Energimyndigheten.

Exempel 3. Ett företag använder gasformigt biobränsle i sin yrkesmässiga verksamhet för att framställa el, värme eller kyla för internt bruk. Företaget blir rapporteringsskyldiga om det gasformiga biobränslet används i en anläggning med installerad effekt om minst 2 megawatt.

Exempel 4. Ett företag använder flytande biobränsle om minst 200 m³ i genomsnitt de tre senaste åren (oavsett om det sker inom en eller flera anläggningar). Aktören använder även fasta och gasformiga biobränslen i samma anläggningar som flytande biobränslen men med installerade effekter mindre än 20 respektive 2 MW i respektive anläggning. Aktören blir skyldig att inneha hållbarhetsbesked gällande det flytande biobränslet.

1.3 Hur påverkar regelverket aktörer som sedan tidigare har ett hållbarhetsbesked?

Om en aktör redan har ett hållbarhetsbesked för hantering av biodrivmedel och flytande biobränslen blir denne även skyldig att inneha hållbarhetsbesked för mängder av fasta och gasformiga biobränslen som används för produktion av el, värme, kyla och/eller bränslen i anläggningar som träffas av kraven i avsnitt 1.2.1. Denne behöver då inkomma med en anmälan om väsentlig ändring till Energimyndigheten gällande sitt hållbarhetsbesked samt eventuellt anläggningsbesked. Detta innebär kompletterande åtgärder i aktörens befintliga kontrollsystem utifrån de tillkommande fasta och gasformiga biobränslen som ska hanteras i kontrollsystemet.

En aktör som sedan tidigare hanterat flytande biobränslen i en omfattning som är mindre än 200 m³ i genomsnitt under de tre senaste åren är i det uppdaterade regelverket inte längre skyldig att årligen rapportera dessa mängder till Energimyndigheten. Sådana aktörer omfattas ej längre om skyldighet att inneha ett hållbarhetsbesked och kan begära att återkalla sitt befintliga hållbarhetsbesked.

1.4 Vilka bränslen omfattas?

De bränslen som omfattas av regelverket är (1) biodrivmedel, exempelvis HVO, etanol, RME, och biogas för motordrift, samt (2) fasta, flytande och gasformiga biobränslen, exempelvis skogsflis, bioolja, och biogas för produktion av el, värme och kyla. Berörda bränslen finns sammanfattade i hållbarhetsföreskrifterna bilaga 1. I 1 kap. 2 § hållbarhetslagen definieras dessa begrepp som:

Biodrivmedel – flytande eller gasformiga bränslen som framställs av biomassa och som används för transportändamål och/eller motordrift.

Biobränslen – fasta, flytande och gasformiga bränslen som framställs av biomassa och som används för andra energiändamål än transport och/eller motordrift.

Exempel på biodrivmedel:

Etanol, ETBE, bio-MTBE, biobensin, HVO, RME, FAME, biogas, bio-DME

Exempel på flytande biobränslen:

Bioolja (t.ex. MFA, tallbecksolja), råmetanol, terpentin

Exempel på fasta biobränslen:

Flis, pellets, biogen andel av fast avfall (t.ex. industriellt och kommunalt avfall)

Exempel på gasformiga biobränslen:

Biometan, vätgas producerad från bioråvara

Exempel på bränslen som inte innefattas i befintligt regelverk är bränslen som inte är framställda av bioråvara. Detta innefattar bland annat elektrobränslen, t.ex. vätgas framställd genom elektrolys och metanol framställt av koldioxid och vätgas från elektrolys.

Den rapporteringsskyldige kan använda fler typer av bränslen än de som föranlett krav om hållbarhetsbesked, t ex en aktör som använder både fasta och gasformiga biobränslen men där bara den ena användningen överstiger effektgränsen för rapporteringsskyldighet. I kapitel 4 beskrivs vilka bränslen som omfattas av skyldigheten att årligen lämna uppgifter om. Dessa bränslen är de som omfattas av och ska ingå i hållbarhetsbeskedet.

1.5 Biobränslen som köpts inom avtal enligt tidigare regelverk

Om en aktör har biodrivmedel eller fasta, gasformiga eller flytande biobränslen som vid regelverkets ikraftträdande 1 juli 2021 antingen förvaras i lager eller ingår i avtal som avser leverans före den 1 juli 2022, ska regelverkets nya bestämmelser om hållbarhets-kriterier på biodrivmedel och biobränslen inte utgöra grund för återkallelse av hållbarhetsbesked eller vara ett hinder för Energimyndigheten att besluta om hållbarhetsbesked. Om sådana mängder har använts i anläggningar som berörs av krav om årlig rapportering till Energimyndigheten ska dessa rapporteras som hållbara mängder förutsatt att de uppfyller hållbarhetskriterierna enligt de äldre hållbarhetsföreskrifterna.

1.6 Krav om växthusgasminskning

För att biodrivmedel och biobränslen ska anses som hållbara ska användningen av dessa medföra att utsläppen av växthusgaser understiger vissa nivåer jämfört med deras fossila motsvarigheter. Värden för utsläpp av fossila växthusgaser för fossila motsvarigheter finns presenterade i Tabell 1 samt i hållbarhetsföreskrifterna.

Tabell 1. Värden på de fossila motsvarigheterna till biodrivmedel och biobränslen uttryckt i koldioxidekvivalenter per MJ bränsle samt MJ nyttiggjord el och värme.

Typ av bränsle och ändamål	Fossil motsvarighet, [CO ₂ eq/MJ]
Biodrivmedel	94
Biobränslen som används för elproduktion	183
Biobränslen som används för produktion av nyttiggjord värme och/eller kyla	80
Biobränslen som används för produktion av nyttiggjord värme, där en direkt fysisk ersättning för kol kan påvisas	124

Beroende på när den anläggning som biodrivmedel produceras i eller den anläggning som biobränslen används i för produktion av el, värme eller kyla har tagits i drift finns olika krav på växthusgasminskning, för att använda biodrivmedel respektive biobränslen ska vara hållbara. Bestämmande av det datum då anläggningen togs i drift finns beskrivet i avsnitt 1.7.3.

För biodrivmedel och flytande biobränslen ska vara hållbara ska användningen av dessa medföra

1. minst 50 procent minskning av växthusgasutsläpp jämfört med deras fossila motsvarigheter, om biodrivmedlet eller det flytande biobränslet har producerats i en anläggning som har tagits i drift senast den 5 oktober 2015,
2. minst 60 procent minskning av växthusgasutsläpp jämfört med deras fossila motsvarigheter, om biodrivmedlet eller det flytande biobränslet har producerats i en anläggning som har tagits i drift efter den 5 oktober 2015, och
3. minst 65 procent minskning av växthusgasutsläpp jämfört med deras fossila motsvarigheter, om biodrivmedlet eller det flytande biobränslet har producerats i en anläggning som har tagits i drift efter den 31 december 2020.

För att fasta och gasformiga bibränslen, med undantag för fast kommunalt avfall, ska anses som hållbara vid produktion av el, värme eller kyla ska användningen av dem medföra

1. minst 70 procent minskning av växthusgasutsläpp jämfört med deras fossila motsvarigheter, om anläggningen där bibränslet används har tagits i drift efter den 31 december 2020, och
2. minst 80 procent minskning av växthusgasutsläpp jämfört med deras fossila motsvarigheter, om anläggningen där bibränslet används har tagits i drift efter den 31 december 2025.

1.7 Förklaring av ord och uttryck

1.7.1 Anläggning

Enligt 3 c § hållbarhetsförordningen definieras en anläggning som en fast teknisk enhet som består av en eller flera verksamheter där el, värme, kyla eller bränslen produceras, liksom all annan därmed direkt förknippad verksamhet som är tekniskt knuten till de verksamheter som bedrivs på platsen. Begreppet anläggning berör både produktion av biodrivmedel samt användning av bibränsle för produktion av el, värme, kyla och/eller bränsle.

En fast teknisk enhet kan ses som en produktionsanläggning som innefattar en eller flera verksamheter inom samma avgränsade område, alternativt inom flera angränsande intilliggande områden och/eller fastigheter. Området som anläggningen är placerad på kan exempelvis vara inom ett inhägnat område alternativt inom flera inhägnade intilliggande områden. Även verksamheter som från bibränslen producerar el, värme, kyla för internt bruk, t.ex. inom en industrianläggning, omfattas inom definitionen av anläggning.

Verksamheter som inte är placerade inom samma avgränsade område men är sammankopplade i t.ex. ett fjärrvärmenät klassas inte som en gemensam anläggning. Om en aktör har flertalet verksamheter inom olika stadsdelar räknas dessa till separata anläggningar, förutsatt att de inte ligger inom samma eller angränsande fastighet och/eller inhägnad.

Verksamheter kan omfatta flera tekniska enheter där el, värme, kyla eller bränslen produceras. Exempel på sådana kan vara värmepannor, turbiner, brännare, värmeaggregat, processugnar, förbränningsugnar, rostugnar, värmningsugnar, torkar, motorer, bränsleceller, enheter för tvåstegsförbränning, enheter för termisk eller katalytisk efterbränning, röt-kammare, fermenteringsprocesser, vätebehandlingsprocesser med flera.

En anläggning som producerar bränslen består av en eller flera enheter som producerar bibränslen och/eller biodrivmedel. En aktör som från bibränslen producerar bränslen, använder bibränslen som normalt kan användas för förbränning och bearbetar dessa bibränslen vidare till mer förädlade bränslen. Detta kan exempelvis handla om att bearbeta sågspån till pellets.

1.7.2 Installerad tillförd effekt

När en anläggnings sammanlagda installerade effekt beräknas ska den installerade tillförda effekten räknas samman för tekniska enheter som använder fasta eller gasformiga bibränslen för att producera el, värme, kyla eller bränslen i anläggningens en eller flera verksamheter. Sammanräkningen av den sammanlagda effekten ska göras för fasta och gasformiga bibränslen var för sig. Samtliga enheter som används mer än 500 timmar per

år beräknat som ett medelvärde av driftstimmar under de tre senaste åren och som använder fasta respektive gasformiga biobränslen ska räknas med i den sammanslagna effekten. En enhets ”*installerade tillförda effekt*” är enhetens installerade maxeffekt som tillförs med bränslet. Observera att *installerad tillförd effekt* syftar till den högsta bränsleeffekt som en enhet är konstruerad att köra på under kontinuerlig drift. Denna effekt är oberoende av sammansättningen på använt bränsle, dvs den installerade effekten tar vid beräkningen inte hänsyn till andel fossila, icke-hållbara och/eller hållbara biobränslen som används i enheten. För produktion av bränsle beräknas denna effekt genom att dividera den årliga produktionskapaciteten i MWh med 8 760 timmar.

Beräkningen av en anläggnings *installerade tillförda effekt* avser alltså hur mycket bränsle en anläggning är installerad för att maximalt hantera baserat på tillförsel av bränsle under kontinuerlig drift, oavsett hur mycket som faktiskt tillförs. För produktion av bränsle baseras *installerad tillförd effekt* istället på hur mycket bränsle som produceras i enheten. Vid beräkning av en enhets/anläggnings *installerade tillförda effekt* används energin i bränslet per tidsenhet, baserat på bränslets effektiva värmevärde (dvs lägre värmevärde).

En aktör som använder gasformiga biobränslen för att enbart producera ett eller flera bränslen anses vara skyldig att inneha ett hållbarhetsbesked om aktören (1) har fått finansiellt stöd för sin anläggning, samt (2) har en årlig produktionskapacitet av bränslen om minst 175,2 GWh ($20 \text{ MW} \times 8\,760 \text{ timmar}$) om anläggningen använder fasta biobränslen alternativt minst 17,52 GWh ($2 \text{ MW} \times 8\,760 \text{ timmar}$) om anläggningen använder gasformiga biobränslen.

Om en aktör använder gasformiga eller fasta biobränslen för att producera bränsle samt el, värme och/eller kyla är denna rapporteringsskyldig om anläggningens installerade effekt är minst 2 MW från gasformiga biobränslen respektive 20 MW för fasta biobränslen. Detta beräknas genom att summera bränsleeffekt för producerat bränsle med bränsleeffekten för enheter som producerar el, värme och/eller kyla.

1.7.3 Idriftsättningsdatum för anläggningen

Datumet för idriftsättning av en anläggning har betydelse för krav på minskade växthusutsläpp för den yrkesmässiga verksamheten som sker vid anläggningen. Mer om dessa krav finns att läsa under avsnitt 1.6.

Enligt 2 kap. 1 b § hållbarhetslagen anges att en anläggning anses ha tagits i drift så snart det vid anläggningen förekommer fysisk produktion av biodrivmedel, flytande biobränslen alternativt el, värme eller kyla från fasta eller gasformiga biobränslen. Detta innebär att växthusgaskraven som en anläggning omfattas av beror på om anläggningen använder biodrivmedel eller fasta, gasformiga, och/eller flytande biobränslen. En anläggning som använder fasta eller gasformiga biobränslen för att producera el, värme eller kyla anses ha tagits i drift från det datum som fasta eller gasformiga biobränslen första gången användes inom anläggningen. För flytande biobränslen och biodrivmedel är växthusgaskraven kopplade till idriftsättningsdatumet för den anläggning där dessa producerades.

När en anläggning väl anses tagen i drift gäller det datumet även för eventuella nya enheter som byggs på anläggningen. Vid installation av nya verksamheter eller övergång till biodrivmedel och/eller biobränslen i befintliga verksamheter kommer anläggningens idriftsättningsdatum alltså inte ändras enligt hållbarhetsbeskedet, givet att man tidigare använt (1) fasta och gasformiga biobränslen i verksamheter som räknas inom installerad tillförd effekt, eller (2) flytande biobränslen i tekniska enheter med en driftstid på minst 500 timmar per år.

Om en anläggning som använder fossila bränslen övergår till att använda biobränslen eller leverera biodrivmedel anses idriftsättningsdatumet vara då anläggningen övergick till biobränslen eller biodrivmedel.

1.7.4 Produktionskedja

Med produktionskedja menas den produktionsprocess som börjar med odling av biomassan, inbegripen framställning av gödsel för odlingen, och som pågår fram till och med användningen av biodrivmedlet eller biobränslet. Om biodrivmedlet eller biobränslet framställs av avfall eller av andra restprodukter än sådana som uppkommit direkt i en jordbruks-, vattenbruks-, fiske- eller skogsbruksverksamhet, dvs som inte omfattas av markkriterier, avses bara den del av produktionsprocessen som börjar med omhändertagandet av avfallet eller restprodukterna.

Exempel

En produktionskedja kan exempelvis omfatta följande aktörer: en lantbrukare som producerar biomassa, en lagerhållare för biomassa, en produktionsanläggning av biobränsle/biodrivmedel, en upplagshavare för biobränsle/biodrivmedel, en distributör av biobränsle/biodrivmedel, samt användare av biobränsle.

Ett annat exempel på en produktionskedja kan vara en produktionsanläggning där restprodukt utfaller, handlare/mäklare, en förädlingsanläggning, importör och/eller distributör av biobränsle/biodrivmedel.

Ett ytterligare exempel på en produktionskedja kan vara: en skogsägare som genomför en avverkning eller gallring som producerar biomassa, via eventuell handlare/mäklare, en terminal, en förädlingsanläggning, en distributör av biobränsle eller biodrivmedel.

1.8 Hänvisningar till direktiv och regelverk

Förnybartdirektivet	Direktiv 2018/2001 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor. Även kallad REDII (Renewable Energy Directive II)
Hållbarhetslagen	Lag (2010:598) om hållbarhetskriterier för biodrivmedel och biobränslen
Hållbarhetsförordningen	Förordning (2011:1088) om hållbarhetskriterier för biodrivmedel och biobränslen
Hållbarhetsföreskrifterna	STEMFS (2021:7) Statens energimyndighets föreskrifter om hållbarhetskriterier för biodrivmedel och biobränslen
Lagen om elcertifikat	Lag (2011:1200) om elcertifikat
Markkriterier	De markrelaterade hållbarhetskriterier som avses i 2 kap. 2–8 §§ hållbarhetslagen
Miljöbalken	Miljöbalk (1998:808)
SVL (skogsvårdslagen)	Skogsvårdslagen (1979:429)
Skogsvårdsförordningen	Skogsvårdsförordningen (1993:1096)

2 Hållbarhetsbesked och anläggningsbesked

2.1 Hållbarhetsbesked

Aktörer som träffas om skyldighet att inneha ett hållbarhetsbesked och som är skattskyldiga för, eller använder, biodrivmedel och fasta, flytande eller gasformiga biobränslen ska från den 1 juli 2021 kunna visa att hållbarhetskriterierna är uppfyllda. Den som enligt avsnitt 1.2 träffas om skyldighet att inneha ett hållbarhetsbesked ska anmäla sig som rapporteringsskyldig till Energimyndigheten. Aktörer som inte är skyldiga att inneha ett hållbarhetsbesked kan välja att ansöka om ett sådant hos Energimyndigheten. Att inneha ett hållbarhetsbesked innebär att ha ett enligt svensk lag godkänt kontrollsystem för sin hantering av hållbara partier av biobränslen respektive biodrivmedel. Ett hållbarhetsbesked är ett beslut som utfärdas av Energimyndigheten och ett bevis på att levererade biodrivmedel respektive biobränslen som används för produktion av el, värme, kyla och/eller bränslen är hållbara. Ett hållbarhetsbesked innehåller företagsnamn och adress, organisationsnummer samt vilka bränsletyper som omfattas av beslutet. Beslutet utfärdas på svenska. Hållbarhetsbeskedet behövs för att kunna göra vissa avdrag för biodrivmedel och biobränslen i punktskattedeklarationen, för biobränslen i utsläppshandelssystemet och för rapportering enligt lagen (2011:1200) om elcertifikat.

2.2 Anläggningsbesked

Anläggningsbesked utfärdas av Energimyndigheten efter ansökan från rapporteringsskyldiga företag som har inrättat ett kontrollsystem. För att få ett anläggningsbesked krävs att aktören har ett kontrollsystem på plats som säkerställer att avdrag inte görs för biodrivmedel av livsmedels- eller fodergrödor eller att biodrivmedlet är framställt av livsmedels- eller fodergrödor men har producerats i en anläggning som tagits i drift före den 31 december 2013 och inte är fullständigt avskriven. För gasformiga biobränslen ska kontrollsystemet visa att bränslet inte är framställt av livsmedels- eller fodergrödor.

2.3 Hållbarhetsbesked och anläggningsbesked för avgränsad tidsperiod

En rapporteringsskyldig kan ansöka om att få ett hållbarhetsbesked för avgränsad tidsperiod efter att skattskyldighet inträtt för skattepliktiga bränslen, eller efter att ett icke skattepliktigt bränsle har använts. Denna typ av hållbarhetsbesked kan till exempel utfärdas för rapporteringsskyldiga som fått sitt hållbarhetsbesked återkallat eller som inte har inkommit med en komplett anmälan/ansökan om hållbarhetsbesked i tid. Hållbarhetsbeskedet gäller enbart för de specifika mängder som omfattas av beslutet och kräver därför ingen omprövning. Ansökan om hållbarhetsbesked för avgränsad tidsperiod görs månatligen. Denna ansökan ska innehålla en rapport för de specifika mängderna innehållande beskrivningar av produktionskedjorna och beskrivningar av de underlag som använts för styrkande av hållbarhet, samt ett utlåtande från en oberoende granskare gällande dessa mängder och underlag som styrker den oberoende granskarens kompetens och oberoende.

2.4 Anmälan/ansökan om hållbarhetsbesked och begäran om anläggningsbesked

En anmälan/ansökan om hållbarhetsbesked ska avse de hållbara biodrivmedel och biobränslen som hanteras av aktören i de enheter och anläggningar som träffas av rapporteringsskyldighet enligt regelverket.

En anmälan/ansökan om hållbarhetsbesked eller begäran om anläggningsbesked ska göras elektroniskt på Energimyndighetens hemsida (e-tjänst Hållbara bränslen). Den rapporteringsskyldige ska skicka in en beskrivning av sitt kontrollsystem och hur det säkerställer att de biobränslen, biodrivmedel, eller råvaror som omfattas av hållbarhetsbeskedet uppfyller regelverkets krav om hållbarhetskriterier. Till en anmälan/ansökan om hållbarhetsbesked ska även ett utlåtande från den oberoende granskaren som granskat kontrollsystemet bifogas och intyg som styrker granskarens kompetens och oberoende. Om ett hållbarhetsbesked ska avse en avgränsad tidsperiod ska det framgå vilken tidsperiod som avses.

Utifrån anmälan eller ansökan och bifogat underlag kommer Energimyndigheten bedöma om kontrollsystemet innehåller tillräckliga rutiner och metoder för att de biodrivmedel och flytande, fasta och biobränslen som hanteras inom företaget kan anses som hållbara. Vid begäran om anläggningsbesked kontrollerar Energimyndigheten även att kontrollsystemet är anpassat för att uppfylla relevanta krav för biodrivmedel och biobränslen så att ett anläggningsbesked ska kunna utfärdas. Om kontrollsystemet bedöms uppfylla regelverkets krav kan Energimyndigheten fatta ett beslut om hållbarhetsbesked respektive anläggningsbesked. Om anmälan/ansökan är otillräckligt kommer Energimyndigheten att begära en komplettering. Hållbarhetsbeskedet eller anläggningsbeskedet utfärdas sedan från det datum som anmälan/ansökan är komplett.

Det är aktörens som ansvarar för att kriterier för att Energimyndigheten ska kunna besluta om hållbarhetsbesked eller anläggningsbesked är uppfyllda. Aktören är sedan skyldig att anmäla eventuella väsentliga ändringar i sitt kontrollsystem till Energimyndigheten. Omfattas aktören om krav på årlig rapportering till Energimyndigheten är aktören skyldig att tillhandahålla dessa uppgifter.

2.5 Giltighetstid

Ett beslut om hållbarhetsbesked eller anläggningsbesked gäller tills vidare från det datum som en komplett anmälan/ansökan om hållbarhetsbesked har skickats in. Ett hållbarhetsbesked kan komma att omprövas.

2.6 Omprövning av hållbarhetsbesked

Omprövning av ett hållbarhetsbesked görs löpande av Energimyndigheten eller när anledning uppkommer såsom till följd av en anmälan om väsentlig ändring (se avsnitt 3.8.3). Den löpande omprövningen ska göras regelbundet på Energimyndighetens anmodan, genom att myndigheten i ett särskilt beslut anger när hållbarhetsbeskedet ska omprövas.

Energimyndigheten meddelar företaget 6 månader i förväg att omprövning av hållbarhetsbeskedet kommer ske, om den ej sker till följd av en anmälan om väsentlig ändring. Företaget ska inom dessa 6 månader anlita en oberoende granskare att kontrollera kontrollsystemet. Beslutet om att hållbarhetsbeskedet ska omprövas skickas sedan 3 månader i förväg till företaget.

Vid omprövning av hållbarhetsbesked ska underlag lämnas in elektroniskt på Energimyndighetens webbplats (e-tjänst Hållbara bränslen). Vid omprövning ska den rapporteringsskyldige skicka in den oberoende granskarens utlåtande om att granskning enligt regelverkets krav. Energimyndigheten gör en bedömning om kontrollsystemet uppfyller sitt syfte och beslutar om hållbarhetsbesked är fortsatt giltigt. Denna bedömning kan leda till (1) hållbarhetsbeskedet är fortsatt giltigt, eller (2) tillsyn, vilket kan leda till återkallelse av hållbarhetsbesked.

2.7 Återkallelse av hållbarhetsbesked

Om eventuella felaktigheter inom ramen för aktörens kontrollsystem uppenbaras, exempelvis genom en tillsyn, kan Energimyndigheten ta kontakt med den rapporteringsskyldige. Om inte detta leder till rättelse kan Energimyndigheten förelägga den rapporteringsskyldige att vidta rättelse. Om den rapporteringsskyldige inte vidtar de åtgärder som tillsynsmyndigheten kräver kan frågan om återkallelse av hållbarhetsbeskedet bli aktuell.

Ett hållbarhetsbesked får även återkallas om krav om att inneha hållbarhetsbesked för den yrkesmässiga verksamheten har upphört, dvs att en aktör inte längre omfattas om krav på att inneha hållbarhetsbesked. Det kan handla exempelvis om (1) att aktörens verksamhet har ändrat sin hantering av biodrivmedel och/eller biobränslen, eller (2) regelverket har uppdaterats vilket har lett till att aktören inte längre anses skyldig att inneha ett hållbarhetsbesked. I båda dessa fall är aktören ansvarig att meddela detta till Energimyndigheten.

Beslut om återkallelse av både hållbarhetsbesked gäller omedelbart, dvs. utan hinder för att det inte vunnit laga kraft.

3 Kontrollsystem

För att få ett hållbarhetsbesked ska aktören ha ett kontrollsystem på plats som säkerställer att de biobränslen och/eller biodrivmedel som hanteras är hållbara. Beroende på vilken typ av verksamhet som aktören som innehar ett hållbarhetsbesked bedriver behöver kontrollsystemet säkerställa olika uppgifter. Kontrollsystemet ska baseras på en riskbedömning som beaktar riskerna att biodrivmedel och flytande biobränsle som hanteras i de aktuella produktionskedjorna inte skulle kunna anses som hållbara. De bränslen som den rapporteringsskyldige aktören hanterar ska ingå i beslutet om hållbarhetsbesked och uppgifter som rapporteras till Energimyndigheten ska vara baserade på kontrollsystemet.

För att enligt regelverket kunna säkerställa att kontrollsystemet är korrekt, tillförlitligt och skyddat mot bedrägerier krävs ett utlåtande från en oberoende granskare om kontrollsystemet.

Kontrollsystemet behöver omfatta hela produktionskedjan, från odling av biomassa eller insamling av restprodukt/avfall till dess att bränslet används. Eftersom en rapporteringsskyldig aktör ofta inte själv har full kontroll över hela produktionskedjan för de biodrivmedel och biobränslen som ska uppfylla hållbarhetskriterier behöver aktören säkerställa att denne får ta del av information som rör hållbarhet från aktörer i hela produktionskedjan. För aktörer som frivilligt ansöker om hållbarhetsbesked behöver kontrollsystemet omfatta hela produktionskedjan fram till dess att aktören levererar vidare sin produkt.

Omfattningen på det kontrollsystem som en aktör behöver ha för uppfyllande av hållbarhetskriterierna, vilka rutiner och verifikat som är lämpliga eller nödvändiga skiljer sig från fall till fall och baseras till stor del på den risk som föreligger för att kriterierna inte uppfylls för en viss produktionskedja. Detta betyder att högre krav ska ställas för produktionskedjor där riskerna är betydande eller höga för att kriterierna inte är uppfyllda, medan mindre omfattande kontroller och bevisning kan tillämpas där riskerna är obetydliga eller låga.

3.1 Omfattning av kontrollsystem vid hållbarhetsbesked

Aktörer som innehar, anmäler eller ansöker om hållbarhetsbesked ska ha ett kontrollsystem som uppfyller följande:

1. Kontrollsystemet ska säkerställa att den biomassa som används antingen
 - a. omfattas av hållbarhetsbesked hos den som levererat biomassan,
 - b. utgörs av sådan biomassa som inte träffas av markkriterierna, eller
 - c. i annat fall uppfyller tillämpliga markkriterier.
2. Säkerställa om anläggningen där flytande biobränsle eller biodrivmedel produceras, respektive där el, värme och/eller kyla produceras från fasta eller gasformiga biobränslen, berörs av krav på minskade växthusgasutsläpp, genom kontroll av anläggningens idriftsättningsdatum.
3. Om biobränslet eller biodrivmedlet berörs av krav på minskade växthusgasutsläpp ska kontrollsystemet omfatta beräkningar av växthusgasutsläpp genom en beräkningsmetod godkänd av regelverket.

4. Kontrollsystemet ska vara utformat med utgångspunkt i en riskbedömning och ska
 - a. innehålla skriftliga riktlinjer och rutiner,
 - b. möjliggöra granskning av de underlag som används för att styrka att hållbarhetskraven uppfylls,
 - c. omfatta metod och rutiner som säkerställer att kontrollsystemet fungerar med hög tillförlitlighet,
 - d. hanteras med en tydlig ansvarsfördelning och rollfördelning inom organisationen och
 - e. innehålla ett särskilt system för avvikelser med en angiven ansvarig person.
5. För rapporteringsskyldiga som inte endast köper bränslen som omfattas av hållbarhetsbesked hos leverantören ska kontrollsystemet dessutom
 - a. garantera att råvaror kan spåras till den plats där de odlats, avverkats, tillkommit eller samlats in,
 - b. omfatta metod och rutiner för stickprov, med undantag för avfall och restprodukter från den egna verksamheten,
 - c. omfatta kontroll av att råvaror inte avsiktligt ändrats eller tagits ur bruk så att partiet eller en del av det blivit avfall eller restprodukt, i de fall andra avfall och restprodukter än sådana som uppstått i den egna verksamheten används. Detta innefattar även kontroll av hanterade mängder av de råvaror och bränslen som berörs av hållbarhetsbeskedet.
6. För rapporteringsskyldiga som årligen ska lämna uppgifter till Energimyndigheten ska dessa uppgifter framgå av kontrollsystemet, som då ligger till grund för dessa uppgifter. Anläggningar som producerar el, värme, kyla, och/eller bränslen ska kunna presentera produktionen av dessa inom respektive anläggning som berörs av hållbarhetsbesked.

Stora avvikelser som identifierats av den rapporteringsskyldige ska utan dröjsmål meddelas till Statens energimyndighet. Meddelandet ska innehålla en beskrivning av avvikelsen och en åtgärdsplan.

Om en rapporteringsskyldig aktör enbart köper biobränslen från leverantörer som innehar hållbarhetsbesked, behöver aktörens kontrollsystem enbart omfatta de delar av produktionskedjan som inte omfattas av leverantörens hållbarhetsbesked, samt rutiner för att upptäcka och hantera förändringar som att leverantören förlorar sitt hållbarhetsbesked eller om en ny leverantör anlitas som saknar hållbarhetsbesked. En aktör som köper biobränsle av aktörer som inte innehar hållbarhetsbesked behöver i sitt kontrollsystem säkerställa att biobränslet uppfyller tillämpliga hållbarhetskriterier i tidigare led (t.ex. om biomassan träffas om markkriterier och i de fall markkriterier gäller också säkerställa att de är uppfyllda, samt eventuella utsläppskrav gällande minskning av växthusgasutsläpp).

Kontrollsystemet ska baseras på en riskbedömning som beaktar riskerna att biodrivmedel och flytande biobränsle som hanteras i de aktuella produktions-kedjorna inte skulle kunna anses som hållbara. Omfattningen på det kontrollsystem som en aktör behöver ha för uppfyllande av hållbarhetskriterierna, vilka rutiner och verifikat som är lämpliga eller nödvändiga skiljer sig från fall till fall och baseras till stor del på den risk som föreligger för att kriterierna inte uppfylls för en viss produktionskedja. Detta betyder att högre krav

ska ställas för produktionskedjor där riskerna är betydande eller höga för att kriterierna inte är uppfyllda, medan mindre omfattande kontroller och bevisning kan tillämpas där riskerna är obetydliga eller låga.

Det kontrollsystem som ligger till grund för att en aktör ska få ett hållbarhetsbesked ska innehålla rutiner för att säkerställa att de mängder biodrivmedel eller biobränslen som hanteras är hållbara. Sådana rutiner kan innefatta rutiner för inköp, rutiner för hur avtal skrivs, rutiner för egenkontroll mm. Ett kontrollsystem enligt hållbarhetslagen kan med fördel integreras med verksamhetens befintliga kvalitets- eller miljöledningssystem.

Kontrollsystemet ska vara korrekt, tillförlitligt och skyddat mot bedrägeri. För att säkerställa att kraven efterlevs ska det som en del av kontrollsystemet finnas dokumenterat hur ansvar fördelats i den egna organisationen. I kontrollsystemet ska ett avvikelshanteringssystem ingå, där en ansvarig funktion bör utses för att klassificera, stänga avvikelser samt godkänna genomförda åtgärder och ansvara för rapportering av stora avvikelser till Energimyndigheten.

3.2 Omfattning av kontrollsystem vid anläggningsbesked

Vid anmälan/ansökan om anläggningsbesked ska kontrollsystemet för de berörda mängder av biobränslen eller biodrivmedel som används

1. innehålla skriftliga riktlinjer och rutiner,
2. möjliggöra granskning av de underlag som används för att styrka att hållbarhetskraven uppfylls,
3. omfatta metod och rutiner som säkerställer att kontrollsystemet fungerar med hög tillförlitlighet,
4. hanteras med en tydlig ansvarsfördelning och rollfördelning inom organisationen, och
5. innehålla ett särskilt avvikelshanteringssystem som har uttalad ansvarig.

För att få ett anläggningsbesked krävs att aktören har ett kontrollsystem på plats som säkerställer att avdrag inte görs för biodrivmedel av livsmedels- eller fodergrödor såvida inte biodrivmedlet är producerat i en anläggning som tagits i drift före den 31 december 2013 och inte är fullständigt avskriven. För gasformiga biobränslen ska kontrollsystemet visa att bränslet inte är framställt av livsmedels- eller fodergrödor.

För aktörer som har hållbarhetsbesked och endast hanterar biodrivmedel framställt av restprodukter och avfall som inte utgörs av livsmedels- och fodergrödor krävs endast säkerställande inom kontrollsystemet att inget bränsle producerat av livsmedels- eller fodergrödor hanteras inom verksamheten.

3.3 Spårbarhet

Genom kontrollsystemet ska aktören säkerställa att biodrivmedel och biobränslen kan spåras från den plats där biomassan odlats eller restprodukter/avfall samlats in och fram till dess att biobränslet har använts eller att skattskyldighet för biodrivmedel har inträtt enligt 5 kap. lagen (1994:1776) om skatt på energi. Spårbarhet krävs för att kontroll ska kunna göras av att de principer som finns för bedömning av restprodukt eller avfall uppfylls, för att se om markkriterier är uppfyllda och för att växthusgasberäkningen ska

kunna göras korrekt. Kontrollsystemet ska säkerställa att kraven om spårbarhet uppfylls, och kunna visas för oberoende granskare eller vid tillsyn. Dock behöver inte alla uppgifter om spårbarheten ingå i den årliga rapporteringen till Energimyndigheten.

Hur detaljerat ursprunget behöver visas beror på vilka hållbarhetskriterier som är aktuella för produktionskedjan. Ett exempel är om en aktör använder en svensk skogsråvara så räcker det att kunna visa att råvaran är svensk för att markkriterierna för skogsbiomassa ska vara uppfyllda. Om anläggningen där skogsbiomassan används träffas av krav på växthusgasberäkningar så ska spårbarhet av skogsbiomassan finnas till första insamlingsplats för att visa på att klassificering av råvara är tillräcklig och som underlag för växthusgasberäkningarna gällande exempelvis utsläpp från transport.

Om en leverantör av exempelvis biomassa, bibränsle eller biodrivmedel som omfattas om krav på spårbarhet inte har ett hållbarhetsbesked eller ett av regelverket godkänt certifikat för sin produkt så ska avtal som tillåter eventuella stickprov finnas mellan denne och den som innehar det berörda hållbarhetsbeskedet. Spårbarheten kan uppnås genom att olika aktörer utför massbalansberäkningar för respektive plats där bränslet eller råvarorna hanteras.

Exempel kan vara en större producent av RME som köper in rapsolja från flera olika leverantörer som ansvarar för massbalansberäkningar på respektive plats där rapsoljan hanteras innan den når producenten av RME.

Ett annat exempel är en producent av skogsbaserade biodrivmedel från flera olika skogliga aktörer som ansvarar för massbalansberäkningarna på respektive plats där den skogliga biomassan hanteras innan den når producenten.

Ett tredje exempel är en biodrivmedelsproducent som köper upp restprodukter eller avfall från flera olika leverantörer som ansvarar för massbalansberäkningarna på respektive plats där råvarorna hanteras innan den når producenten.

Spårbarhet kan också uppnås genom att en aktör har kontroll över samtliga produktionssteg från odling till färdigt bränsle och därmed endast behöver ha en massbalansberäkning.

Exempel kan vara en lantbrukare med odling, produktion och användning av RME på gården.

3.4 Massbalanssystemet

Enligt 14 § hållbarhetsförordningen ska aktörens kontrollsystem använda ett massbalanssystem som medger att partier med olika hållbarhetsegenskaper kan blandas och kräver att information om hållbarhetsegenskaperna och storleken på partierna förblir kopplade till blandningen. Syftet med massbalanssystemet är att kunna visa att den mängd hållbar biomassa, hållbart biodrivmedel eller hållbart biobränsle som levereras ut från en plats motsvaras av en minst lika stor hållbar mängd som levererats in till platsen under en avgränsad tidsperiod.

Uppfyllande av massbalansen innebär att mer eller lika mycket hållbart har tagits in till platsen som sedan har tagits ut från platsen. Alla inleveranser till platsen bokförs i ett system där även alla utleveranser från platsen bokförs. Vid slutet av varje tidsperiod ska inleveranserna jämföras med utleveranserna och det får vid detta tillfälle inte vara mindre hållbart levererat till platsen än vad som levererats ut från platsen. Om det under tidsperioden har levererats in mer hållbart än vad som har levererats ut från platsen, kommer massbalansen för platsen ha ett ingående lager till nästa tidsperiod på en viss mängd hållbart bränsle eller råvara.

Kontrollsystemet ska innefatta rutiner för gällande massbalans som:

1. medger att partier med biomassa, biodrivmedel eller biobränslen med olika hållbarhetsegenskaper kan blandas,
2. medger att partier med råvaror med olika energiinnehåll blandas för ytterligare bearbetning, under förutsättning att partiernas storlek anpassas i förhållande till deras energiinnehåll,
3. kräver att information om hållbarhetsegenskaperna hos och storleken på de partier som avses i 1 förblir kopplad till blandningen, och
4. fastställer att summan av alla partier som tas från blandningen ska beskrivas ha samma hållbarhetsegenskaper, i samma mängder, som summan av alla partier som har tillförts blandningen.

Hållbarhetsegenskaperna för ett parti ska alltid förbli kopplade till varandra. Det är inte tillåtet att välja ut enskilda hållbarhetsegenskaper och kombinera dessa med ett annat partis hållbarhetsegenskaper. Även om utsläppsminskningen är den enda hållbarhetsegenskap som skiljer sig åt mellan två partier är det inte tillåtet att slå samman dessa två partier till ett parti och beräkna ett medelvärde för utsläppsminskningen.

Exempel

Ett möjligt sätt att förenkla massbalanssystemet då endast transportutsläppen skiljer sig åt och övriga hållbarhetsegenskaper är samma är att applicera samma växthusgasutsläpp – det högre transportutsläppet – på alla ingående mängder till lagringsplatsen (t.ex. längsta transportavstånd). Då har de olika ingående mängderna samma växthusgasutsläpp och kan betraktas som ett och samma parti så länge de övriga hållbarhetsegenskaperna, inklusive ursprungsland, är desamma. Om det är olika ursprungsland måste dock partierna hållas isär då detta är en särskild hållbarhetsegenskap som skall rapporteras in.

3.4.1 Plats med tydlig gräns

En plats för inom vilken en massbalans ska vara uppfylld är en plats med tydlig gräns, som utgör den systemgräns som används för massbalansen. En sådan plats med tydlig gräns kan utgöras av en geografisk plats eller infrastruktur som en lagertank, oljedepå, logistikanläggning, spannmålsmottagning, timmerterminal, produktionsanläggning, fjärrvärmenät, nationellt gasnät eller sammankopplade nationella gasnät.

Under vissa förutsättningar kan även en plats med tydlig gräns där massbalansen ska vara uppfylld motsvaras av ett större område som ett företags alla depåer eller lager-

platser inom Sverige. En förutsättning för att en aktörs samtliga skatteupplag² enligt lagen (1994:1776) om skatt på energi ska utgöra systemgränsen för massbalanssystemet är att bränslet hanteras under uppskovsförfarande i Sverige och därmed redan lyder under lagen (1994:1776) om skatt på energi, där det finns regler för hur lagerbokföring ska ske för varje skatteupplag (geografisk plats) vilket gör att spårbarhet kan uppnås genom att aktören följer skatteregelverket. Därmed tillåts att hållbarhetsegenskaper för partier flyttas mellan olika skatteupplag, eftersom upplagshavarens samtliga skatteupplag omfattas av massbalanssystemet.

På motsvarande sätt som gäller för skatteupplag kan en av Skatteverket godkänd lagerhållares³ samtliga lager i Sverige anses utgöra en plats med tydlig gräns. Den bokföring som skatteregelverket föreskriver för varje aktör medger i allmänhet tillräcklig spårbarhet. Systemgränsen för massbalansen blir därmed för lagerhållarens samtliga lager i Sverige. På detta sätt bör samma säkerhet och spårbarhet kunna uppnås i massbalanssystemet som för bränslen i skatteupplag, samtidigt som onödiga transporter av råvaran/bränslet undviks.

För råvaror/bränslen som hanteras på liknande sätt som inom skatteregelverket och där motsvarande lagerbokföring görs och spårbarhet uppnås, kan en aktör anse alla sina lager i Sverige där råvara hanteras som en och samma plats i massbalanssystemet.

3.4.2 Tidspan för uppfyllande av massbalans

Massbalansen ska vara uppfylld under en tidsperiod som anpassas till produktionskedjan. I allmänhet bör denna tidsperiod inte överstiga 3 månader. För platser som hanterar råvara som skördas en gång per år kan en längre tidsperiod väljas, eftersom leveranser ofta sker under korta tidsperioder med långa mellanrum. Det finns inga omständigheter som motiverar en längre tidsperiod än 12 månader. För platser där leveranser in och ut sker kontinuerligt över året och inte är säsongberoende bör tidsperioden anpassas till att stämma överens med andra lagstiftningar där redovisning av mängder förekommer, som exempelvis lagen (1994:1776) om skatt på energi. För platser där långa förseningar av leveranser förekommer bör en tidsperiod användas som är anpassad för att kunna hantera sådana omständigheter. För platser där hantering av råvaror kan överstiga ett år (exempelvis lagring av skogsråvaror på terminal) kan överstigande/kvarvarande mängder utgöra ingående lager till nästa år (om tid för uppfyllande av massbalans utgör ett år).

Reglerna för massbalanssystemet tillåter inte att det vid den periodiska avstämningen förekommer ”negativa balanser” som flyttas vidare till nästkommande tidsperiod. Detta innebär att aktören bör försäkra sig om att inleveranserna är större än eller lika stora som utleveranserna av hållbar mängd vid varje slut på tidsperioden. Skulle en situation uppstå då så inte är fallet bör detta betraktas som en avvikelse i den rapporterings-skyldiges avvikelsehanteringssystem och följas upp med en åtgärdsplan för att denna situation inte ska uppkomma igen. Om en sådan avvikelse uppkommer upprepade gånger bör detta beaktas som en stor avvikelse och rapporteras till myndigheten tillsammans med en åtgärdsplan.

² Se Skatteverkets webbplats om energiskatt på bränsle för förklaring av skatteupplag och uppskovsförfarande. <https://skatteverket.se/foretag/skatterochavdrag/punktskatter/energiskatter/skattfabransle.4.15532c7b1442f256bae5e56.html>

³ Se Skatteverkets webbplats om energiskatt på bränsle för förklaring av lagerhållare. <https://skatteverket.se/foretag/skatterochavdrag/punktskatter/energiskatter/skattfabransle.4.15532c7b1442f256bae5e56.html>

3.5 Krav om minskning av växthusgasutsläpp

Om anläggningen där bibränsle, biodrivmedel, el, värme och/eller kyla produceras berörs av krav på minskade växthusgasutsläpp ska aktörens kontrollsystem vara utformat för att säkerställa att växthusgasberäkningar kan genomföras på ett korrekt och tillförlitligt sätt enligt någon av de metoder som anges i regelverket. Kontrollsystemet behöver då också säkerställa att nödvändiga rutiner eller avtal finns på plats med eventuella leverantörer för att inhämta det underlag som krävs för växthusgasberäkningarna. I avsnitt 1.6 beskrivs vilka krav på växthusgasminskning som regelverket ställer baserat på datumet för en anläggnings i driftsättande samt vilken typ av bränsle som används.

3.6 Fritt från bedrägeri och granskningsbart

Regelverket ställer krav på att kontrollsystemet ska vara korrekt, tillförlitligt och skyddat mot bedrägerier. Det innebär att den som innehar ett hållbarhetsbesked ska kunna tillhandahålla tillförlitlig information om att hållbarhetskriterierna i lagen är uppfyllda. Informationen ska vara verifierbar och fri från bedrägeri. Därför ska ansvaret för den information som är hänförlig till bevisning om hållbarhet hanteras av utsedda funktioner inom företaget så att inte vem som helst kan komma åt att ändra rutiner, klassificera avvikelser och forskning information. Det är också viktigt för den oberoende granskaren att veta vem som ansvarar för vad inom organisationen, för att lättare kunna verifiera rutiner inom företaget. Vid tillsyn har Energimyndigheten rätt att på begäran få de upplysningar och ta del av de handlingar som behövs för tillsynen. Aktörer som innehar hållbarhetsbesked måste därför se till att kunna uppvisa bevis på hållbarhet vid begäran.

När aktörer konstruerar sina massbalanssystem ska man ta särskild hänsyn till tillförlitligheten. Hög tillförlitlighet innebär att det inte ska råda några tvivel om att ett parti med specifika hållbarhetsegenskaper inte har tillskrivits i en större mängd än den mängd som fördes in i massbalanssystemet. Likaså ska det inte finnas något tvivel om ursprunget för den biomassa som används. Därför måste det finnas ett system som är fullständigt granskningsbart. Risken för bedrägeri ska också särskilt beaktas, då det finns ett uttalat krav i regelverket att kontrollsystemet ska vara skyddat mot bedrägerier.

3.7 Avvikelsehantering

Avvikelser inom kontrollsystemet ska registreras och en ansvarig funktion inom företaget ska ansvara för avvikelshanteringssystemet. Denna funktion ansvarar för att se till att avvikelser tas om hand i ett särskilt system och att stora avvikelser rapporteras till Energimyndigheten.

Det är den aktören som innehar hållbarhetsbeskedet som avgör hur avvikelser klassas i deras kontrollsystem, men klassningen av stora eller mindre avvikelser eller observationer bör motiveras och dokumenteras. Klassningen bör göras utifrån den riskbedömning som gjorts för kontrollsystemet.

Avvikelsehantering inom kontrollsystemet ska innefatta alla avvikelser som kan relateras till risken att hållbarhetskriterierna inte kan anses vara uppfyllda eller att information om hållbarhet inte är tillförlitlig. Avvikelsehanteringssystemet inom ett visst företag kan integreras med företagets avvikelshantering inom befintligt kvalitets- eller miljöledningssystem.

Flera gånger återkommande mindre avvikelser bör uppgraderas till stora avvikelser. På samma sätt bör flera återkommande observationer uppgraderas till mindre avvikelser. Rutiner för när en avvikelse ska uppgraderas bör finnas och kunna motiveras.

3.7.1 Anmälan om stor avvikelse

De avvikelser i kontrollsystemet som den som innehar ett hållbarhetsbesked klassar som stora ska rapporteras till Energimyndigheten. Stora avvikelser som rapporteras ska åtföljas av en åtgärdsplan, där den rapporteringsskyldige redogör för hur/var/varför den stora avvikelsen har uppkommit samt vilka åtgärder den rapporteringsskyldige har vidtagit för att åtgärda avvikelsen och säkerställa att avvikelsen inte upprepas.

Exempel

Stora avvikelser kan vara av arten att de gör det omöjligt att bedöma hållbarheten för vissa mängder biobränslen. Exempelvis kan aktören genom egenkontroll upptäcka att en underleverantör inte tillhandahåller tillräcklig information som omfattar alla hållbarhetskriterier, vilket kan bero på brister i rutiner inom den rapporteringsskyldiges verksamhet. Åtgärden kan i detta fall vara att uppdatera rutiner inom verksamheten och utföra interna kontroller oftare för att säkerställa att det finns rutiner som säkerställer att man vid inköp tillhandahåller de bevis som behövs för erhållna volymer biobränslen.

Anmälan av en stor avvikelse ska göras elektroniskt på Energimyndighetens webbplats (e-tjänst Hållbara bränslen). Energimyndigheten gör en bedömning av den rapporterade avvikelsen och åtgärdsplanen. Om Energimyndigheten bedömer att åtgärdsplanen är tillräcklig meddelas aktören om detta och i vissa fall utfärdas även ett ändrat beslut. Om Energimyndigheten bedömer att åtgärdsplanen inte är tillräcklig kan underhandskontakter mellan Energimyndigheten och aktören komma att vidtas för att rätta till felaktigheter. Om dessa kontakter inte leder till rättelse kan Energimyndigheten förelägga aktören att vidta rättelse. Energimyndigheten kan kräva ny oberoende granskning och därmed en omprövning av hållbarhetsbesked.

3.8 Väsentliga ändringar

3.8.1 Hållbarhetsbesked

Den som innehar ett hållbarhetsbesked ska utan dröjsmål anmäla väsentliga ändringar i sitt kontrollsystem till Energimyndigheten. Regelverket ställer krav på att väsentliga ändringar i kontrollsystemet ska rapporteras till Energimyndigheten. Om den rapporteringsskyldige ändrar verksamhetens art och omfattning, så att det inte längre täcks av det kontrollsystem som denne byggt upp för att säkerställa hållbarheten, kan detta innebära en väsentlig ändring.

Detta gäller samtliga aktörer oavsett om de är skyldiga att årligen inkomma med uppgifter till Energimyndigheten eller ej.

3.8.2 Anläggningsbesked

Den som har ett anläggningsbesked ska anmäla alla ändringar som är av betydelse för rätten till att inneha anläggningsbeskedet. Det kan röra sig om både ändringar i kontrollsystemet och ändringar beträffande de anläggningar som biodrivmedlen kommer ifrån.

Detta gäller samtliga aktörer oavsett om de är skyldiga att årligen inkomma med uppgifter till Energimyndigheten eller ej.

Ett exempel på väsentlig ändring kan vara att den rapporteringsskyldige avser att börja handla med en typ av bränsle som inte kan hanteras av befintligt kontrollsystem. En annan typ av väsentlig ändring kan vara om den rapporteringsskyldige vid byte av leverantör finner att den riskbedömning som gjorts vid uppbyggnad av kontrollsystemet som omfattade tidigare leverantörer inte längre täcker de risker som föreligger hos den nya leverantören.

Ett annat exempel på ändringar som ska anmälas är om den rapporteringsskyldige i anmälan/ansökan om anläggningsbesked uppgett att inköp endast sker från leverantörer som har anläggningsbesked, men sedan börjar köpa in biodrivmedel från andra leverantörer som saknar anläggningsbesked.

3.8.3 Anmälan om en väsentlig ändring

Den rapporteringsskyldige ska meddela Energimyndigheten om den väsentliga ändringen elektroniskt på Energimyndighetens hemsida (e-tjänst Hållbara bränslen). Energimyndigheten gör en bedömning av den rapporterade ändringen och vidtagna åtgärder. Energimyndigheten kan bedöma de åtgärder som den rapporteringsskyldige vidtagit som tillräckliga och meddela den rapporteringsskyldige om detta och i vissa fall även behöva utfärda ett ändrat beslut efter en omprövning. Energimyndigheten kan bedöma att den väsentliga ändringen kräver en ny oberoende granskning och därmed en omprövning av hållbarhetsbeskedet.

Exempel:

Skillnaden mellan en stor avvikelse och en väsentlig ändring är att ändringen är planerad, medan avvikelsen upptäcks efter att den har hänt.

Exempel 1. En aktör som innehar ett hållbarhetsbesked börjar handla av en ny leverantör men det kan hanteras inom det befintliga kontrollsystemet. Energimyndigheten bedömer att den rapporterade väsentliga ändringen inte innebär någon åtgärd och meddelar detta till aktören.

Exempel 2. Ett kontrollsystem är uppbyggt på ett sådant sätt att bränsle bara köps av leverantörer som innehar hållbarhetsbesked eller är certifierade av EU-godkända frivilliga system. Den som innehar hållbarhetsbeskedet vill börja hantera nya typer av bränslen som denne ska köpa bara av sådana leverantörer och meddelar Energimyndigheten om detta. Energimyndigheten bedömer att det befintliga kontrollsystemet kan hantera dessa nya bränslen och ingen ny oberoende granskning behövs. Ett nytt hållbarhetsbesked utfärdas som även omfattar dessa nya bränslen.

Exempel 3. En aktör som innehar ett hållbarhetsbesked hanterar ett biobränsle inom en del av sin verksamhet och har hållbarhetsbesked för detta. Denne börjar senare hantera ett annat bränsle inom en annan del av verksamheten och nya rutiner utvecklas och behöver därför anmäla en väsentlig ändring till Energimyndigheten. Energimyndigheten bedömer att en ny oberoende granskning behövs men den ska endast omfatta de nya delarna av kontrollsystemet.

3.9 Oberoende granskning av kontrollsystemet

Den aktör som innehar ett hållbarhetsbesked ansvarar för att kontrollsystemet genomgår en oberoende granskning. Aktören ska inför anmälan/ansökan om hållbarhetsbesked samt inför omprövning av hållbarhetsbesked anlita en oberoende tredje part för granskning av sitt kontrollsystem.

Kontrollsystemet ska vara granskningsbart med avseende på de rutiner, metoder, bevis eller underlag som styrker hållbarhet i kontrollsystemet. Granskningsbarhet innebär att rutiner och metoder är dokumenterade och att interna revisioner utförs för att säkerställa att dessa följs samt att bevis eller underlag som styrker hållbarhet kan framställas på begäran.

Den rapporteringsskyldige bör säkerställa att granskaren är oberoende från den aktivitet som granskas och är fri från intressekonflikter. Granskaren bör därmed inte ha några ekonomiska egenintressen, karriärsfördelar eller ha närstående som arbetar på företaget som granskas och i övrigt inte ha något förhållande som är till gagn eller till nackdel för företaget eller personen som granskar. Den rapporteringsskyldige ska kunna visa att den oberoende granskaren har kunskap om relevanta regelverk samt ekonomisk, miljömässig och teknisk kompetens som är anpassad till de krav som den rapporteringsskyldige omfattas av kontrollsystemets uppbyggnad och de produktionskedjor som kan hanteras av den rapporteringsskyldiges kontrollsystem. Det innebär t ex att det ställs lägre krav på kompetens för den granskare som bara ska granska att en rapporteringsskyldig enbart köper bränslen från leverantörer med hållbarhetsbesked än för den granskare som ska granska att växthusgasberäkningar är korrekta och att råvaror uppfyller tillämpliga marktkriterier, där det framför allt är det senare som kräver miljömässig och teknisk kompetens.

En granskares oberoende och kompetens bör utredas av den rapporteringsskyldige i förväg innan granskaren anlitas. Den rapporteringsskyldige bör därför säkerställa att granskaren både är oberoende och innehar tillräcklig kompetens som krävs för den rapporteringsskyldiges kontrollsystem i sina överenskommelser. Granskare som är ackrediterade för andra regelverk eller standarder som motsvarar delar av regelverket kan ange detta som bevis på kompetens för dessa delar. Granskarens kompetens kan även visas med exempelvis CV, examensbevis, kursintyg, intyg från arbetsgivare, arbetsbeskrivning eller bevis på tidigare utförda granskningar inom samma område. Granskaren ska i samband med sitt utlåtande intyga relevant kompetens för sig och granskningsteamet, alternativt intyga att relevant kompetens finns tillgängligt inom det granskningsföretag granskaren är anlita av.

Med ekonomisk kompetens avses

- a. förmåga att välja och tillämpa principer, rutiner och tekniker för granskning och förmåga att planera och organisera granskningen efter verksamhetens art,
- b. förmåga att bedöma och verifiera informationens representativitet och tillförlitlighet, och
- c. övergripande organisations- och affärskunskap, relevant kunskap om hur ledningssystem är uppbyggda och fungerar samt relevant kunskap om olika rutiner för att säkra, kontrollera och tillhandahålla information, data och dokument.

Med miljömässig och teknisk kompetens avses kunskap om

- a. den produktionskedja inom vilken ett bränsle produceras och distribueras samt om de odlingsystem och grödor som används för produktion av den råvara som används till bränslet,
- b. de naturmiljöer som omfattas av hållbarhetskriterierna samt hur dessa miljöer definieras, kategoriseras, dokumenteras och skyddas i de regioner där råvaran produceras, samt kunskap om metoder för att identifiera och karaktärisera markanvändningsförändringar och vegetationsförändringar i dessa regioner,
- c. de processer som genererar växthusgaser, samt om den metod för beräkning av växthusgasminskning som anges i regelverket,
- d. massbalansberäkningar och hur man använder dessa för att följa upp och dokumentera de mängder bränsle som är hållbara, och
- e. relevanta nationella och internationella regelverk.

3.10 Certifieringssystem godkända av Europeiska kommissionen

Frivilliga certifieringssystem som godkänns av Europeiska kommissionen publiceras på Europeiska kommissionens Öppenhetsplattform⁴. När ett frivilligt certifieringssystem är godkänt av Europeiska kommissionen gäller godkännandet i fem år och enligt de avgränsningar som beslutet anger. Energimyndigheten kommer inte kräva mer bevis om hur hållbarhetskriterierna är uppfyllda inom ett godkänt frivilligt system som täcker samtliga hållbarhetskriterier, men för system som endast täcker vissa regioner eller produktionskedjor kan aktören behöva ett kontrollsystem som kompletterar certifikatet.

⁴ <https://ec.europa.eu/energy/en/topics/renewable-energy/biofuels/voluntary-schemes>

I hållbarhetsförordningen finns en definition av restprodukt som skiljer sig från definitionen i förnybartdirektivet. Aktören behöver säkerställa att denna och andra nationella bestämmelser som avviker från förnybartdirektivet hanteras korrekt.

Olika frivilliga system kan hantera både en/flera produkter samt produkter från olika världsdelar och vissa är hänförliga endast till ett specifikt företag. Vissa av de frivilliga systemen omfattar inte alla hållbarhetskriterier, vilket innebär att den rapporteringskyldige måste visa uppfyllandet av de kriterier som inte omfattas på annat sätt inom ett kontrollsystem, om ett sådant system används. Vissa frivilliga system kommer i olika upplagor och kan utfärda certifikat enligt olika regler, där systemen i det ena fallet uppfyller kraven enligt förnybartdirektivet men inte i det andra. Det är därför viktigt att ta reda på vilka bränslen och hållbarhetskriterier som certifieringssystemet omfattar, samt vilken version av ett system som Europeiska kommissionen godkänt.

Om ett frivilligt certifieringssystem som inte är godkänt av Europeiska kommissionen används måste den som innehar ett hållbarhetsbesked visa att kraven som ställs i systemet uppfyller de svenska lagkraven. Detta gäller även om ett frivilligt system är godkänt i ett annat EU-land.

3.10.1 Vad gäller vid köp av certifierat bränsle?

När den som innehar ett hållbarhetsbesked köper enbart certifierat biodrivmedel eller biobränsle, behöver kontrollsystemet bara omfatta de delar av produktionskedjan som inte omfattas av certifikatet. Massbalanssystem ska finnas på plats för de delar av produktionskedjan som inte omfattas av det frivilliga certifieringssystemet.

3.10.2 Vad gäller om den rapporteringskyldige själv är certifierad enligt ett frivilligt system?

När den som innehar hållbarhetsbesked själv är certifierad enligt ett frivilligt system godkänt av Europeiska kommissionen och som omfattar alla hållbarhetskriterier, behöver denne inte bygga ett eget kontrollsystem för att erhålla ett hållbarhetsbesked. Denne måste ändå anmäla eller ansöka om hållbarhetsbesked, och ska då skicka in certifikat från ett frivilligt system i samband med anmälan respektive ansökan. Detta gäller enbart om det frivilliga systemet omfattar alla hållbarhetskriterier och täcker alla produktionskedjor som aktören söker hållbarhetsbesked för. För det fall att aktören hanterar råvaror där den nationella lagstiftningen gör en snävare bedömning av vilka ämnen som anses utgöra restprodukter än förnybartdirektivet, ställs det krav på att aktören säkerställer att en sådan bedömning av ämnen sker och kan redovisa denna för Energimyndigheten utöver certifikat från ett frivilligt system.

4 Årlig rapportering till Energimyndigheten

I detta avsnitt redogörs för vilka aktörer med hållbarhetsbesked som även är skyldiga att årligen inkomma med uppgifter till Energimyndigheten, gällande hanteringen av biodrivmedel och/eller biobränslen under föregående år. I hållbarhetslagen används uttrycket rapporteringsskyldig för den aktör som ansvarar för att visa att hållbarhetskriterierna är uppfyllda. I tidigare regelverk var samtliga dessa aktörer också årligen skyldiga att inlämna uppgifter till Energimyndigheten. I det uppdaterade regelverket innefattar rapporterings-skyldig även aktörer som inte är skyldiga att årligen inlämna uppgifter till Energimyndigheten. Att vara rapporteringsskyldig innebär alltså därför inte nödvändigtvis att uppgifter behöver lämnas årligen till Energimyndigheten, dels aktörer som är rapporteringsskyldiga enbart p.g.a. att de producerar bränslen, dels för aktörer med frivilligt hållbarhetsbesked.

För aktörer som är skyldiga att lämna uppgifter till Energimyndigheten gäller att rapportering ska ske senast 1 april varje år och göra via Energimyndighetens e-tjänst. Rapporteringen sker för hållbara respektive icke hållbara partier av biodrivmedel och biobränslen. För hållbara partier rapporteras varje parti detaljerat för sig, medan icke hållbara partier rapporteras som en gemensam mängd. Det finns i regelverket inga undantag från kravet på rapportering för de aktörer som träffas om krav på att årligen inkomma med uppgifter till Energimyndigheten. Inte heller finns det undantag för mängder för vilka skattebefrielse är villkorad mot hållbarhet. Det beror på EU:s statsstödsregler, som gäller för varje stöd, oavsett storlek.

Inom en produktionskedja kan det finnas flera aktörer med hållbarhetsbesked. För biodrivmedel är det den aktör i produktionskedjan för vilken skattskyldigheten först inträtt enligt 5 kap. lagen (1994:1776) om skatt på energi som ska rapportera till Energimyndigheten. Gällande biobränslen är det den som använder biobränslen för att producera el, värme eller kyla som ska rapportera till Energimyndigheten. Det är av stor vikt att det står klart för samtliga rapporteringsskyldiga aktörer i produktionskedjan vem som rapporterar vad till Energimyndigheten för att undvika dubbelrapportering, det vill säga att samma mängder rapporteras flera gånger, liksom för att undvika att hållbara mängder inte rapporteras.

Första gången som aktörer ska inkomma med uppgifter om fasta och gasformiga biobränslen, dvs biobränslen som träffas först enligt det uppdaterade regelverket, till Energimyndigheten senast 1 april 2023. Uppgifter som då ska rapporteras avser sådant biobränsle som hanterats från 1 januari 2022 (dvs mängder fasta och gasformiga biobränslen som hanteras efter att lagen träder i kraft från 1 juli 2021 till och med 31 december 2021 rapporteras inte till Energimyndigheten). För biodrivmedel och flytande biobränslen, som även berörts av årlig rapportering enligt tidigare regelverk, ska uppgifter om biodrivmedel och flytande biobränsle som använts under 2021 senast inkomma den 1 april 2022.

Syftet med rapportering till Energimyndigheten inom ramen för hållbarhetslagen är för att Energimyndigheten ska kunna bedöma om hållbarhetskriterierna uppfylls, samt för att Sverige ska kunna rapportera de uppgifter till Europeiska kommissionen som krävs

av Sverige som medlemsstat i EU för uppfyllandet av målen om andel förnybar energi enligt förnybartdirektivet.

I nedanstående avsnitt presenteras vad respektive aktör som träffas om krav på hållbarhetsbesked årligen ska rapportera till Energimyndigheten enligt regelverket. Dessa aktörer har även möjlighet att ansöka om frivilligt hållbarhetsbesked för bränslen och anläggningar som inte omfattas om krav på hållbarhetsbesked, exempelvis om hållbarhetsbesked krävs p.g.a. ETS-regelverket. Dessa bränslen och anläggningar omfattas då inte om krav på årlig rapportering. Aktörer kan dock på eget initiativ välja att rapportera dessa bränsletyper och anläggningar tillsammans med nedanstående mängder.

4.1 Aktörer som är skattskyldiga för biodrivmedel

Endast de biodrivmedel för vilka skattskyldighet har inträtt enligt 5 kap. lagen (1994:1776) om skatt på energi, dvs biodrivmedel som förts över skattepunkt, omfattas av skyldigheten att årligen rapporteras till Energimyndigheten gällande hållbara mängder biodrivmedel som levererats. Beroende på när anläggningen där biodrivmedlet producerats har tagits i drift finns varierande grad av omfattning av de uppgifter som behöver inlämnas till Energimyndigheten.

För varje parti hållbara biodrivmedel (dvs de hållbara biodrivmedel som dessa aktörer innehar hållbarhetsbesked för) ska följande uppgifter rapporteras:

- a) vilken bränslekategori som partiet biodrivmedel tillhör enligt föreskriftens bilaga 1,
- b) vad biodrivmedlet använts till. Här ska transport anges även om biodrivmedlet kan komma att användas till motordrift utanför transportsektorn,
- c) hur stor mängd av partiet biodrivmedlet som har levererats. Om den hållbara mängden biodrivmedel utgör en delmängd i ett drivmedel (t.ex. blandat med fossila komponenter) ska rapporteringen endast avse den hållbara andelen beräknat utifrån de ingående komponenternas energiinnehåll. Biogas i flytande form ska rapporteras i kg och övriga flytande biodrivmedel i kg eller m³ vid 15 °C. För biogas i gasform anges mängden i kg eller m³ vid 0 °C och 101,325 kilopascal. För fasta bränslen anges mängden i MWh framräknat på det sätt som framgår av kontrollsystemet. När den hållbara mängden utgör en delmängd i ett bränsle ska andelen hållbart bränsle beräknas utifrån de ingående komponenternas energiinnehåll,
- d) biodrivmedlets effektiva värmevärde, för biogas i flytande form uttryckt i MJ/kg, för flytande biodrivmedel uttryckt i MJ/l vid 15 °C eller MJ/kg och för biogas i gasform uttryckt i MJ/kg eller MJ/m³ vid 0 °C och 101,325 kilopascal,
- e) vilken bioråvara som använts för att producera biodrivmedlet. Råvaran ska redovisas på en tillräcklig detaljnivå för att kunna beräkna minskade växthusgasutsläpp enligt normalvärden eller faktiska värden.

Om råvaran utgörs av livsmedel- eller fodergröda ska detta anges och även inkludera vilken råvarugrupp som råvaran tillhör enligt klassificeringen i hållbarhetsföreskrifterna bilaga 10. Om råvaran utgörs av en sådan livsmedels- eller fodergröda med hög risk för indirekt ändrad markanvändning som avses i artikel 26.2 i förnybartdirektivet och som inte är certifierad enligt nämnda artikel ska detta anges,

- f) råvarans ursprungsland där den har odlats, avverkats eller samlats in. För avfall och restprodukter anges det land där denna har uppkommit och samlats in,
- g) om råvaran utgörs av restprodukt eller avfall,
- h) det datum då den anläggning där biodrivmedlet producerats tagits i drift,
- i) växthusgasutsläpp från biodrivmedlet. Metoden för summering av utsläpp som använt ska anges, samt om normalvärden eller delnormalvärden används även vilken typ av produktionskedja som använts. Om eventuella tillgodoräkningen av utsläpp har använts ska även detta finnas med. Växthusgasutsläpp ska anges i g CO₂eq/MJ, och
- j) om råvaran som används finns med i hållbarhetsföreskrifternas bilaga 11, del A eller del B.

4.2 Aktörer som i yrkesmässig verksamhet använder fasta eller gasformiga bibränslen för produktion av bränslen

Aktörer som använder fasta och/eller gasformiga bibränslen för att producera bränslen har inget krav att årligen inkomma med uppgifter till Energimyndigheten gällande dessa bränslen. Aktörer som använder fasta och/eller gasformiga bibränslen för produktion av såväl bränslen som el, värme och/eller kyla ska bara lämna uppgifter om de bibränslen som används i produktionen av el, värme och kyla.

4.3 Aktörer som i yrkesmässig verksamhet använder bibränslen för produktion av el, värme och kyla

Aktörer som använder fasta, gasformiga och/eller flytande bibränslen för produktion av el, värme och/eller kyla och som träffas av skyldighet att inneha ett hållbarhetsbesked måste enligt lag årligen inkomma med uppgifter till Energimyndigheten. Detta gäller oavsett om elen, värmen och kylan säljs eller används internt inom t ex en industri. För hållbara bibränslen, dvs bibränslen som omfattas hållbarhetsbesked, ska uppgifter lämnas per parti. För bibränslen som inte är hållbara, dvs som omfattas hållbarhetsbesked, krävs endast uppgifter om de totala mängder som används. Beroende på bi-bränslet som används samt vilket datum som anläggningen där bi-bränslet används har tagits i drift finns varierande grad av omfattning av de uppgifter som behöver inlämnas till Energimyndigheten.

Beroende på om aktörer träffas av krav på hållbarhetsbesked baserat på sin användning av fasta, gasformiga och/eller flytande bi-bränslen behöver dessa inkomma med olika omfattning om av uppgifter:

1. För aktörer som i yrkesmässig verksamhet använder fasta eller gasformiga bi-bränslen för produktion av el, värme, och/eller kyla i en anläggning med en installerad effekt om minst 20 MW respektive 2 MW ska uppgifter lämnas om samtliga fasta och gasformiga bi-bränslen som används inom denna anläggning. Detta inkluderar även sådana tekniska enheter som inte räknas in i beräkningen av den sammanlagda installerade effekten enligt avsnitt 1.7.2, dvs de enheter som gjort aktören skyldig att inneha ett hållbarhetsbesked. Dessa aktörer ska årligen rapportera följande:
 - den årliga produktionen av el från den totala bi-bränsleanvändningen (dvs både hållbara och icke hållbara mängder av fasta, gasformiga och flytande

biobränslen) inom berörda anläggningar, (i MWh). För värme- och kraftvärmeanläggningar ska även motsvarande årlig produktion av värme och kyla från den totala biobränsleanvändningen ingå,

- den totala årliga användningen av icke hållbara fasta och gasformiga biobränslen för produktion av el, värme och kyla inom berörda anläggningar (i MWh),
 - detaljerad information om respektive mängd hållbara biobränslen som används i berörda anläggningar enligt nedan.
2. För aktörer som träffas om krav på att inneha hållbarhetsbesked på grund av sin användning av flytande biobränslen behöver enbart flytande biobränslen ingå i den årliga rapporteringen till Energimyndigheten. Dessa aktörer ska årligen rapportera följande:
- den årliga produktionen av el från den totala biobränsleanvändningen (dvs både hållbara och icke hållbara mängder av fasta, gasformiga och flytande biobränslen) inom berörda anläggningar som använder flytande biobränslen, (i MWh). För värme- och kraftvärmeanläggningar ska även motsvarande årlig produktion av värme och kyla från den totala biobränsleanvändningen ingå,
 - den totala årliga användningen av icke hållbara flytande biobränslen för produktion av el, värme och kyla (i MWh),
 - detaljerad information om respektive mängd hållbara flytande biobränslen som används inom den yrkesmässiga verksamheten enligt nedan.

För respektive parti hållbara biobränslen (dvs de hållbara biobränslen som dessa aktörer innehar hållbarhetsbesked för) som används av aktörer som omfattas av punkt 1 och punkt 2 ovan ska följande uppgifter rapporteras:

- a) vilken bränslekategori som partiet biobränsle tillhör,
- b) vad biobränslet har används till, dvs elproduktion, produktion av värme/kyla eller kraftvärmeproduktion,
- c) vilken mängd av biobränslet som har används. Om den hållbara mängden biobränsle utgör en delmängd i ett bränsle (t.ex. avfall) ska rapporteringen endast avse den hållbara delen. Biogas i flytande form ska rapporteras i kg och andra flytande biobränslen i kg eller m³ vid 15 °C. För biogas i gasform anges mängden i kg eller m³ vid 0 °C och 101,325 kilopascal. För fasta bränslen anges mängden i MWh framräknat på det sätt som framgår av kontrollsystemet,
- d) biobränslets effektiva värmevärde, för biogas i flytande form uttryckt i MJ/kg, för övriga vätskor uttryckt i MJ/l vid 15 °C eller MJ/kg och för biogas i gasform uttryckt i MJ/kg eller MJ/m³ vid 0 °C och 101,325 kilopascal, och
- e) vilken råvara som använts för att producera biobränslet.

Om biobränslet används i en anläggning som inte träffas om krav på minskade växthusgasutsläpp behöver råvaran enbart rapporteras enligt följande kategorier:

- i. restprodukt från jordbruk,
- ii. avfall från jordbruk,
- iii. övrig agrobiomassa,

- iv. skogsbiomassa, inklusive restprodukt från skogsbruk,
- v. restprodukt från vattenbruk eller fiske,
- vi. fast kommunalt avfall eller,
- vii. annan restprodukt eller avfall.

Om bibränslet används i en anläggning som träffas om krav på minskade växthusgasutsläpp behöver råvaran redovisas på en tillräcklig detaljnivå för att kunna beräkna minskade växthusgasutsläpp enligt normalvärden eller faktiska värden.

För flytande bibränslen ska det även anges om råvaran utgörs av livsmedel- eller fodergröda och i så fall vilken råvarugrupp som råvaran tillhör enligt klassificeringen i hållbarhetsföreskrifternas bilaga 10.

- f) råvarans ursprungsland där den har odlats, avverkats eller samlats in. För avfall och restprodukter anges det land där denna har uppkommit och samlats in,
- g) om råvaran utgörs av restprodukt eller avfall,
- h) om råvaran utgörs av en sådan livsmedels- eller fodergröda och i så fall vilken råvarugrupp råvaran tillhör enligt klassificeringen i hållbarhetsföreskrifternas bilaga 10,
- i) om bibränslet eller biodrivmedlet är certifierat enligt ett nationellt eller internationellt system godkänt av kommissionen enligt artikel 30.4 eller 30.6 förnybartdirektivet, samt namnet på systemet och
- j) det datum då den anläggning där det flytande bibränslet producerats eller där det fasta och gasformiga bibränslet använts tagits i drift,
- k) växthusgasutsläpp från bibränslet, förutsatt att anläggningen där bibränslet används träffas av krav på minskade utsläpp och att råvaran inte utgörs av fast kommunalt avfall. Metoden för summering av utsläpp som använt ska anges, samt om normalvärden eller delnormalvärden används även vilken typ av produktionskedja som använts. Om eventuella tillgodoräknanden av utsläpp har använts ska även detta finnas med. Växthusgasutsläpp ska anges i g CO₂eq/MJ.

4.3.1 Samrapportering av flera bibränslen som används vid flera anläggningar

Om en aktör använder samma parti bibränsle i flera olika anläggningar kan dessa mängder antingen särrapporteras per anläggning eller samrapporteras som en gemensam mängd för alla berörda anläggningar som omfattas inom krav på att inneha hållbarhetsbesked. Vid samrapportering ska det angivna datumet för anläggningens idriftsättningsdatum baseras på det datum då den senaste av anläggningarna togs i drift. Samma datum gäller då även för ev. krav på minskning av växthusgasutsläpp. Beräkning av växthusgasutsläpp för partiet bibränsle ska då baseras på den anläggning som ger högst växthusgasutsläpp för partiet bibränsle, t.ex. kopplat till bibränsletransport.

5 Information till konsumenter

Aktörer som är skyldiga att anmäla om hållbarhetsbesked för sin användning av flytande, fasta och/eller gasformiga biobränslen (se avsnitt 1.2.1), ska på sin webbplats ge information till konsumenter. Informationen ska avse vilken typ av biobränsle som används inom den yrkesmässiga verksamheten som hållbarhetsbeskedet omfattar, samt biobränslets geografiska ursprung. Informationen på webbplatsen ska baseras på de uppgifter som lämnas i aktörens årliga rapportering till Energimyndigheten (se kapitel 4). Informationen om den råvara som används ska minst anges enligt följande:

- restprodukt från jordbruk,
- avfall från jordbruk,
- övrig agrobiomassa,
- skogsbiomassa, inklusive restprodukt från skogsbruk,
- restprodukt från vattenbruk eller fiske,
- fast kommunalt avfall, eller,
- annan restprodukt eller avfall.

6 Markkriterier för agrobiomassa och skogsbiomassa

För att biodrivmedel och bibränslen producerade av agrobiomassa eller skogsbiomassa ska vara hållbara, behöver tillämpliga markkriterier i 2 kap. 2–8 §§ hållbarhetslagen vara uppfyllda. Efter ändringen av regelverket den 1 juli 2021 är markkriterierna uppdelade på biomassa från jordbruket respektive biomassa från skogsbruket. Biomassa som inte kommer från jordbruk eller skogsbruk träffas inte av markkriterierna.

Med agrobiomassa avses biomassa som producerats inom jordbruket, dvs på jordbruksmark.

Med skogsbiomassa avses biomassa som producerats inom skogsbruket, dvs på skogsmark.

I detta kapitel ges en sammanfattning av markkriterierna och hur dessa kan tillämpas för biomassa som framställs i Sverige. För biomassa som framställs i andra länder kommer slutsatserna av vilka markområden som avses och hur markkriterierna kan verifieras skilja sig åt.

6.1 Markkriterier för agrobiomassa

Markkriterierna för agrobiomassa syftar till att skydda mark med hög biologisk mångfald, förhindra ändrad markanvändning på mark med stora kollager och förhindra dränering av torvmark (2 kap 2–5 §§ hållbarhetslagen). Dessa kriterier gäller för agrobiomassa – biomassa som produceras inom jordbruket. Markkriterier för agrobiomassa gäller även för restprodukter som direkt har uppkommit inom jordbruket. Observera att skörd av biomassa från salix och poppel på jordbruksmark utgör agrobiomassa. Det finns också krav på övervaknings- eller förvaltningsplaner för att hantera påverkan på jordbeskaffenheten och markens kollager då avfall eller restprodukter från jordbruksmark används för framställning av bibränslen eller biodrivmedel (2 kap 8 § hållbarhetslagen).

De största förändringarna efter ändringen av hållbarhetslagen som vid ikraftträdande 1 juli 2021 är att dessa kriterier nu endast omfattar agrobiomassa, att en ny naturtyp införts ”Trädbevuxen mark med hög biologisk mångfald” samt att krav på övervaknings- eller förvaltningsplaner införts för avfall och restprodukter som uppkommit direkt i en jordbruksverksamhet.

6.1.1 Kriterier gällande områden med stor biologisk mångfald

Markkriterier för agrobiomassa, som syftar till att skydda biologiskt värdefulla områden framgår av 2 kap. 2–3 §§ hållbarhetslagen. Kriterierna i denna paragraf begränsar möjligheterna att använda agrobiomassa från följande typer av mark:

Naturskog	<ul style="list-style-type: none"> • 2 kap. 2 § a) hållbarhetslagen • råvara får inte komma från mark som utgjorde naturskog 2008 eller senare
Naturlig gräsmark med stor biologisk mångfald	<ul style="list-style-type: none"> • 2 kap. 2 § b) hållbarhetslagen • råvara får inte komma från mark som utgjorde sådan gräsmark 2008 eller senare • undantag om området är mindre än 1 hektar
Icke naturlig gräsmark med stor biologisk mångfald	<ul style="list-style-type: none"> • 2 kap. 2 § c) hållbarhetslagen • råvara får tas från sådan mark om det är nödvändigt för att bevara markens status • undantag om området är mindre än 1 hektar
Naturskyddsområden	<ul style="list-style-type: none"> • 2 kap. 2 § d) hållbarhetslagen • råvara får tas från sådan mark endast om det inte påverkar syftet med skyddet
Trädbevuxen mark med stor biologisk mångfald	<ul style="list-style-type: none"> • 2 kap. 2 § e) hållbarhetslagen • råvara får tas från sådan mark endast om det finns belägg för att råvaruuttaget varit oskadligt ur naturskydssynpunkt

Vilka markområden som avses i kriterier gällande områden med stor biologisk mångfald listas i Tabell 2. Observera att en marktyp kan omfattas av flera markkriterier och att samtliga kriterier ska vara uppfyllda för att ett biodrivmedel eller biobränsle producerat av agrobiomassa ska anses vara hållbart enligt hållbarhetslagen. Av de listade marktyperna är 5 samma som under tidigare gällande regelverk (Naturskog, Naturlig gräsmark med stor biologisk mångfald, Icke naturlig gräsmark med stor biologisk mångfald, Naturskyddsområden), men gäller nu endast för produktion av biomassa i jordbruket. I det uppdaterade regelverket finns ett undantag för gräsmarker mindre än en hektar, vilket innebär att agrobiomassa från sådana marker får användas. Följande avsnitt fokuserar på den nya naturtypen ”Trädbevuxen mark med stor biologisk mångfald” och det nya kravet på övervaknings- och förvaltningsplaner.

Tabell 2. Beskrivning av respektive marktyp som avses i bestämmelserna om markkriterier gällande områden med stor biologisk mångfald i 2 kap. 2 § hållbarhetslagen. I den andra kolumnen ges den allmängiltiga definitionen såsom definierad i hållbarhetslagen samt generell beskrivning eller definition som bör kunna tillämpas generellt oavsett ursprungsland. Den tredje kolumnen avser hur definitionen bör tillämpas för mark i Sverige.

Typ av mark och berörd bestämmelse i hållbarhetslagen	Definition i hållbarhetslagen	Mark som avses i Sverige
<p>Naturskog</p> <p>Berör markkriterium enligt 2 kap. 2 § a) hållbarhetslagen</p>	<p><i>Naturskog eller annan trädbevuxen mark med inhemska arter, där det inte finns några klart synliga tecken på mänsklig verksamhet och där de ekologiska processerna inte störts i betydande utsträckning.</i></p>	<p>Naturskog återfinns i Sverige inom produktiv och improduktiv skogsmark enligt skogsvårdslagens definitioner. Naturskog inom produktiv skogsmark kan anses motsvara nyckelbiotoper med lång/orörd kontinuitet.</p> <p>En nyckelbiotop är ett skogsområde som från en samlad bedömning av biotopens struktur, artinnehåll, historik och fysisk miljö idag har mycket stor betydelse skogens flora och fauna. Där finns eller kan förväntas finnas rödlistade⁵ arter.</p>
<p>Naturlig gräsmark med stor biologisk mångfald</p> <p>Berör markkriterium enligt 2 kap. 2 § b) hållbarhetslagen</p>	<p><i>Gräsmark med stor biologisk mångfald som i avsaknad av mänsklig verksamhet förblir gräsmark och som behåller den naturliga artsammansättningen och sina ekologiska särdrag och processer.</i></p>	<p>Inom Sverige kan vissa lågproduktiva fjällområden anses utgöra naturlig gräsmark med stor biologisk mångfald.</p>
<p>Icke naturlig gräsmark med stor biologisk mångfald</p> <p>Berör markkriterium enligt 2 kap. 2 § c) hållbarhetslagen</p>	<p><i>Gräsmark med stor biologisk mångfald som i avsaknad av mänsklig verksamhet skulle upphöra att vara gräsmark och som är rik på arter och inte skadad.</i></p>	<p>Icke naturlig gräsmark, dvs. betesmark och slätteräng, har en viktig funktion i det svenska landskapet och är ofta också artrika. Icke naturlig gräsmark med stor biologisk mångfald bör därför normalt motsvaras av betesmark och slätteräng.</p>

⁵ Hotade arter som upptagits i en särskild förteckning fastställd av Naturvårdsverket. Rödlistan finns digitalt tillgänglig vid SLU Artdatabanken: <http://www.slu.se/sv/centrumbildningar-och-projekt/artdatabanken/>

Typ av mark och berörd bestämmelse i hållbarhetslagen	Definition i hållbarhetslagen	Mark som avses i Sverige
<p>Naturskyddsområden</p> <p>Berör markkriterium enligt 2 kap. 2 § d) hållbarhetslagen</p>	<p><i>Områden som i lag eller genom beslut av en myndighet har utsetts för naturskydd.</i></p>	<p>Område som omfattas av naturvårdsavtal enligt jordabalken⁶ eller något av följande skydd enligt miljöbalken bör anses utgöra ett naturskyddsområde: nationalpark, naturreservat, kulturresevat, naturminne, biotopskyddsområde, vattenskyddsområde, djur och växtskyddsområde eller vattenskyddsområde. Områden som är ett särskilt skyddat område (Natura 2000) enligt miljöbalken bör också anses utgöra ett naturskyddsområde.</p>
<p>Trädbevuxen mark med stor biologisk mångfald</p> <p>Berör markkriterium enligt 2 kap. 2 § e) hållbarhetslagen</p>	<p><i>Skog eller annan trädbevuxen mark med stor biologisk mångfald som är rik på arter och inte skadad eller som av en myndighet har konstaterats ha stor biologisk mångfald, om det inte finns belägg för att råvaruuttaget varit oskadligt ur naturskyddssynpunkt.</i></p>	<p>Skog eller annan trädbevuxen mark med stor biologisk mångfald återfinns i Sverige inom produktiv och improduktiv skogsmark enligt skogsvårdslagens definitioner. Trädbevuxen mark med stor biologisk mångfald kan anses motsvara nyckelbiotoper utan grund i lång/orörd kontinuitet.⁷</p> <p>En nyckelbiotop är ett skogsområde som från en samlad bedömning av biotopens struktur, artinnehåll, historik och fysisk miljö idag har mycket stor betydelse skogens flora och fauna. Där finns eller kan förväntas finnas rödlistade⁸ arter.</p>

⁶ 7 kap. 3 § Jordabalk (1970:994)

⁷ Flertalet nyckelbiotoper på produktiv skogsmark finns registrerade i skogsstyrelsens nationella nyckelbiotopsregister. Det förekommer att nyckelbiotoper utan lång/orörd kontinuitet ännu inte är identifierade.

⁸ Hotade arter som upptagits i en särskild förteckning fastställd av Naturvårdsverket. Rödlistan finns digitalt tillgänglig vid SLU Artdatabanken: <http://www.slu.se/sv/centrumbildningar-och-projekt/artdatabanken/>

6.1.1.1 Trädbevuxen mark med stor biologisk mångfald

Enligt hållbarhetslagen 2 kap. 2 § e) får agrobiomassa inte få odlas på mark som den 1 januari 2008 eller därefter utgjorts av skog eller annan trädbevuxen mark med stor biologisk mångfald som är rik på arter och inte skadad eller som av en myndighet har konstaterats ha stor biologisk mångfald, om det inte finns belägg för att råvaruuttaget varit oskadligt ur naturskyddssynpunkt.

Bestämmelsen gäller oavsett om det specifika markområdet vid skördetillfället utgjordes av sådan trädbevuxen mark eller inte. Agrobiomassa som producerats inom ett markområde som 1 januari 2008 eller därefter haft de egenskaper som karakteriserar trädbevuxen mark med stor biologisk mångfald kan alltså inte anses hållbar enligt hållbarhetslagen.

Verifiering av markkriteriet om trädbevuxen mark med stor biologisk mångfald i Sverige

Verifiering av att agrobiomassa inte har sitt ursprung från mark som utgjort trädbevuxen mark med stor biologisk mångfald efter 1 januari 2008 (enligt 2 kap. 2 § a) hållbarhetslagen) kan i Sverige ske genom kontroll av att området inte utgörs eller har utgjorts av nyckelbiotop utan lång kontinuitet/orördhet enligt Skogsstyrelsens nationella nyckelbiotopsregister. Nyckelbiotopsregistret finns att tillgå hos Skogsstyrelsen och finns också tillgängligt på Skogsstyrelsens webbplats⁹.

6.1.2 Kriterier gällande mark med stora kollager

Hållbarhetskriterierna i hållbarhetslagen syftar även till att förhindra att områden med stora kollager tas i anspråk för produktion av agrobiomassa för framställning av biodrivmedel och biobränslen, på ett sådant sätt så att dessa kolförråd går förlorade. Kriterier som syftar till att skydda områden med stora kollager framgår av 2 kap. 4–5 §§ hållbarhetslagen. Kriterierna i dessa paragrafer begränsar möjligheterna att använda agrobiomassa från följande typer av mark:

Våtmark	<ul style="list-style-type: none">• 2 kap. 4 § a) hållbarhetslagen• Råvara får inte tas från odikad våtmark som har nydikats sedan 2008
Beskogade områden	<ul style="list-style-type: none">• 2 kap. 4 § b-c) hållbarhetslagen• Råvara får inte tas från skogsmark som avskogats sedan 2008*
Torvmark	<ul style="list-style-type: none">• 2 kap. 5 § hållbarhetslagen• Råvara får inte tas från odikad torvmark som nydikats sedan 2008

* För lågproduktiv skogsmark (10–30 % krontäckning) får marken dock avskogas under vissa förutsättningar.

Vilka markområden som avses i kriterier gällande mark med stora kollager listas i Tabell 3. Observera att en marktyp kan omfattas av flera markkriterier för agrobiomassa och att samtliga kriterier ska vara uppfyllda för att ett biodrivmedel eller biobränsle

⁹ www.skogensparlor.se

producerat av agrobiomassa ska anses vara hållbart enligt hållbarhetslagen. De listade marktyperna är samma som under tidigare gällande regelverk, men gäller nu endast för produktion av biomassa i jordbruket.

Tabell 3. Beskrivning av respektive markttyp som avses i bestämmelserna om markkriterier gällande mark med stora kollager i 2 kap. 4–5 §§ hållbarhetslagen. I den andra kolumnen ges den allmängiltiga definitionen såsom definierad i hållbarhetslagen vilket kan tillämpas generellt oavsett ursprungsland. Den tredje kolumnen avser hur definitionen bör tillämpas för mark i Sverige.

Typ av mark och berörd bestämmelse i hållbarhetslagen	Definition i hållbarhetslagen	Mark som avses i Sverige
<p>Våtmark</p> <p>Berör markkriterium enligt 2 kap. 4 § a) hållbarhetslagen</p>	<p><i>Markområde som under hela året eller en betydande del av året är täckt eller mättat av vatten.</i></p>	<p>Med våtmark avses areal som regelbundet är täckt eller mättad med vatten, åtminstone under en del av året¹⁰. Det bör i detta sammanhang inkludera sjöar, sumpmarker, vattendrag (> 2 m bredd), dammar och myrar som inte klassas som skog. Myr definieras som våtmark med vanligen torvbildande växtsamhällen. Marken behöver dock ej vara torvmark i den meningen att torvdjupet överstiger 30 cm. I myr ingår mossar och kärr.¹¹</p>
<p>Skogsmark, > 30 procent krontäckning (kontinuerligt beskogade områden)</p> <p>Berör markkriterium enligt 2 kap. 4 § b) hållbarhetslagen</p>	<p><i>Markområde som omfattar mer än ett hektar med träd som är högre än fem meter och ett krontak som täcker mer än 30 procent av ytan eller med befintliga träd som kan uppnå dessa värden.</i></p> <p><i>Marker, på vilka det odlas fleråriga växter, såsom salix, hybridasp och poppel (energiskog), julgranar, fruktträd, bärbuskar etc. faller inte inom markkriteriet om odlingen sker på mark som enligt nationella bestämmelser inte utgör skogsmark¹².</i></p>	<p>Detta markkriterium bör anses motsvara skogsmark enligt 2 § punkt 1 SVL i kombination med 2 a) § SVL när kronslutenheten är mer än 30 procent eller har förutsättningar att nå denna kronslutenhet. Markkriteriet utgörs således av mark inom ett sammanhängande område där träden har en höjd av mer än 5 meter och där träd har en kronslutenhet av mer än 30 procent eller har förutsättningar att nå denna höjd och kronslutenhet utan produktionshöjande åtgärder. Områden som i väsentlig utsträckning används till jordbruksändamål, hör till byggnader eller anläggningar eller används för annat ändamål än att tillgodose intressen som kan hänföras till träden och vegetationen anses inte tillhöra markkategorin.</p>

¹⁰ Härmed avses inte mark som under vinterhalvåret är täckt av snö eller is

¹¹ Mark av våtmarkskaraktär som utgör annan markkategori såsom skogsmark, åkermark eller gräsmark räknas i detta sammanhang inte till markkategorin våtmark. Dessa utgör dock ofta torvmark (se 'torvmark' i Tabell 3)

¹² 10 § hållbarhetsförordningen

Typ av mark och berörd bestämmelse i hållbarhetslagen	Definition i hållbarhetslagen	Mark som avses i Sverige
<p>Skogsmark, 10–30 procent krontäckning</p> <p>Berör markkriterium enligt 2 kap. 4 § c) hållbarhetslagen</p>	<p><i>Markområde som omfattar mer än ett hektar med träd som är högre än fem meter och ett krontak som täcker mellan 10 och 30 procent av ytan eller med befintliga träd som kan uppnå dessa värden.</i></p> <p><i>Marker, på vilka det odlas fleråriga växter, såsom salix, hybridasp och poppel (energiskog), julgranar, fruktträd, bärbuskar etc. faller inte inom markkriteriet om odlingen sker på mark som enligt nationella bestämmelser inte utgör skogsmark¹³.</i></p>	<p>Detta markkriterium bör anses motsvara skogsmark enligt 2 § punkt 1 SVL i kombination med 2 a) § SVL när kronslutenheten är mellan 10 och 30 procent eller har förutsättningar att nå denna kronslutenhet. Markkriteriet utgörs således av mark inom ett sammanhängande område där träden har en höjd av mer än 5 meter och där träd har en kronslutenhet mellan 10 och 30 procent eller har förutsättningar att nå denna höjd och kronslutenhet utan produktionshöjande åtgärder. Områden som i väsentlig utsträckning används till jordbruksändamål, hör till byggnader eller anläggningar eller används för annat ändamål än att tillgodose intressen som kan hänföras till träden och vegetationen anses inte tillhöra markkategorin</p>
<p>Torvmark</p> <p>Berör markkriterium enligt 2 kap. 5 § hållbarhetslagen</p>		<p>Med torvmark bör avses markområde med eller utan vegetation med ett naturligt ackumulerat ytlager av torv som är minst 30 cm djupt.</p> <p>Med torv bör avses material bestående av dött organiskt material, som ackumulerats genom ofullständig nedbrytning av döda växter på grund av vattenmättade förhållanden.</p> <p>Ett rimligt riktvärde är att åtminstone 30 procent (torrvikt) av materialet i ytlagret utgörs av dött organiskt material. Det bör också finnas tydliga tecken på döda växtdelar.</p> <p>Odikad torvmark inryms ofta i markkategorin våtmark men torvmark (i synnerhet dikad) kan samtidigt utgöra såväl åkermark, skogsmark som gräsmark</p>

¹³ 10 § hållbarhetsförordningen

6.1.3 Krav på övervaknings- och förvaltningsplaner

I 2 kap 8 § hållbarhetslagen finns ett nytt krav på övervaknings- och förvaltningsplaner för att hantera påverkan på jordbeskaffenheten och markens kollager. Kravet gäller då biodrivmedel eller biobränslen produceras av avfall eller restprodukter som har uppkommit direkt i en jordbruksverksamhet. Kravet träffar t.ex. avfall från en fruktodling eller restprodukter som halm, skal och agnar. Kravet på övervaknings- och förvaltningsplaner måste vara uppfyllt för att ett biodrivmedel eller biobränsle som har framställts av avfall eller restprodukter ska anses som hållbart.

I miljöbalken finns allmänna och specifika krav på verksamhetsutövare att utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. I samma syfte ska bästa möjliga teknik användas. Om jordbruksverksamhet eller jordbruksåtgärder medför olägenhet för miljön genom påverkan på markkvaliteten eller kolinnehållet, är jordbrukaren alltså i normalfallet skyldig att vidta försiktighetsåtgärder. Tillsyn över jordbruk bedrivs av kommunerna och länsstyrelsen som kan besluta om förelägganden om försiktighetsmått eller förbud, om det uppdragas problem med jordkvalitet eller markpackning.

Utöver de allmänna krav som redovisas ovan och som ställs på den som bedriver jordbruksverksamhet övervakas jordbeskaffenheten och kollagren i marken regelbundet på ett nationellt plan. Sedan mitten av 1990-talet finns det ett jordprovtagningsprogram i syfte att följa viktiga miljö- och bördighetsparametrar.

Verifiering i Sverige

I Sverige finns regelverk och rådgivningsåtgärder som säkerställer att påverkan på jordbeskaffenheten och markens kollager kontrolleras. Bedömningen är att biomassa med svenskt ursprung uppfyller det omarbetade direktivets krav på att nationella myndigheter ska ta fram övervaknings- eller förvaltningsplaner. Aktörer behöver därför endast visa att avfall eller restprodukter uppkommit i en jordbruksverksamhet i Sverige för att biomassan ska anses som hållbar.

6.2 Markkriterier för skogsbiomassa

De nya kriterierna i 2 kap 6–7 §§ hållbarhetslagen syftar till att minimera risken för användning av skogsbiomassa som kommer från ohållbar produktion vid framställning av biodrivmedel och biobränslen, och kriterier för att säkerställa att kollager och kolsänkor i skogen bibehålls eller förbättras på lång sikt. Dessa kriterier gäller för skogsbiomassa. Med skogsbiomassa avses biomassa som producerats inom skogsbruket, vilket motsvarar skogsbiomassa som producerats på skogsmark¹⁴. Markkriterier för skogsbiomassa gäller även för restprodukter som direkt har uppkommit inom skogsbruket. Observera att skörd av biomassa från salix och poppel på jordbruksmark utgör agrobiomassa och ska uppfylla de hållbarhetskriterier som gäller för agrobiomassa. Restprodukter från skötselåtgärder på markkategorierna bebyggelse eller övrig mark, t.ex. park- och trädgårdsskötsel eller från röjning av vägkanter, är inte skogsbiomassa och träffas därför inte av markkriterierna.

¹⁴ Skogsmark definieras i 2 § första stycket 1 skogsvårdslagen (1979:429).

Markkriterierna för skogsbiomassa utgår från ett riskbaserat förfarande. Med det menas att i de fall biomassan kommer från länder med låg risk för att biomassan ska vara ohållbar kan hållbarhetskriterierna uppfyllas på ett betydligt enklare sätt än om biomassan inte kommer från ett sådant land. Här ges en närmare beskrivning och definitioner av markkriterierna för skogsbiomassa i Sverige. Här ges också en beskrivning av möjliga rutiner och kontroller som aktörer kan följa och använda för bevisning av att kriterierna är att anse som uppfyllda för skogsbiomassa skördad i Sverige.

Detta avsnitt bygger till stor del på en rapport¹⁵ som tagits fram av Skogsstyrelsen. Där ges bakgrund och motivering till den bedömning Energimyndigheten gör i denna vägledning vad gäller hur bestämmelserna i hållbarhetslagen om markkriterier för skogsbiomassa bör tillämpas och hur dessa kriterier kan visas. Där finns också ytterligare information och förklaringar.

6.2.1 Markkriterier för att minimera risken för användning av skogsbiomassa som kommer från ohållbar produktion

Markkriterier för skogsbiomassa, som syftar till att minimera risken för användning av skogsbiomassa som kommer från ohållbar produktion framgår av 2 kap. 6 § hållbarhetslagen.

Markkriterium i hållbarhetslagen	Definition	Lagstiftning, övervakning, kontroll och andra relevanta åtgärder i Sverige
2 kap. 6 § hållbarhetslagen	<i>För att biodrivmedel och biobränslen som har producerats av skogsbiomassa ska anses som hållbara ska det finnas både en nationell eller regional lagstiftning som är tillämplig inom skördeområdet och system för övervakning och kontroll av samma område som säkerställer att</i>	
	<i>1. skördeverksamheten sker på ett lagenligt sätt,</i>	Kriteriet om avverkningslaglighet berör en lång rad regleringar i skogsvårdslagen (1979:429), och miljöbalken. Lagstiftningen reglerar bl.a. när en förnygringsavverkning ska anmälas och när tillstånd krävs, samt hur avverkningen ska utföras. Skogsstyrelsen och andra myndigheter övervakar och kontrollerar att bestämmelserna efterlevs.
	<i>2. skogsförnygring sker på skördade arealer,</i>	Kriteriet om återbeskogning av avverkade områden berör flera regleringar i skogsvårdslagen. Ett exempel är 5 § skogsvårdslagen som beskriver skyldigheten att anlägga ny skog på produktiv skogsmark om markens virkesproducerande förmåga efter avverkning eller på grund av skada på skogen inte tas tillvara på ett godtagbart sätt. Skogsstyrelsen övervakar och kontrollerar att regleringen efterlevs.

¹⁵ Skogsstyrelsen 2019. Underlag för genomförande av direktivet om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor – Regeringsuppdrag. Rapport 2019/15.

Markkriterium i hållbarhetslagen	Definition	Lagstiftning, övervakning, kontroll och andra relevanta åtgärder i Sverige
2 kap. 6 § hållbarhetslagen	3. <i>arealer som utsetts för naturskydd skyddas,</i>	Utpekande och skydd av områden för naturvårdsändamål, inklusive sådana områden inom våtmarker och torvmarker, regleras främst genom miljöbalken.
	4. <i>det vid skörden tas hänsyn till att jordbeskaffenheten och den biologiska mångfalden ska bevaras, så att skadeverkningarna minimeras, och</i>	Hänsyn till markkvalitet och biodiversitet vid avverkning regleras främst genom den allmänna svenska miljörelaterade regleringen i 8 kap. miljöbalken och i artskyddsförordningen. Åtgärder som kan påverka livsmiljöer på ett väsentligt sätt kräver tillstånd eller anmälan 12 kap. 6 § miljöbalken innan åtgärden utförs, vilket ger tillsynsmyndigheten möjlighet att stoppa eller reglera åtgärdens utförande. Skogsstyrelsen utövar tillsyn på mark som faller inom skogsvårdslagens tillämpningsområde, det vill säga skogsmark som inte fått formellt skydd av annan offentlig aktör, vilket i praktiken kan vara kommun eller länsstyrelse.
	5. <i>skörden upprätthåller eller förbättrar skogens produktionskapacitet på lång sikt.</i>	Att upprätthålla eller förbättra skogens långsiktiga produktionskapacitet berörs i skogsvårdslagen bl.a. i 1 § som anger skogsskötselns allmänna inriktning och i 10 § om tillåtna avverkningsformer. Övervakning och kontroll hanteras likt för övriga kriterier, men sker även på nationell nivå genom Riksskogstaxeringen som följer skogens tillstånd och förändring i Sverige. Denna data används för att övervaka att skogens skötsel och nyttjande inte leder till att skogens produktionspotential försämras.
	Om inte villkoren i första stycket är uppfyllda, ska det för att biodrivmedel och biobränslen ska anses som hållbara finnas ett förvaltningssystem för skördeområdet som säkerställer att villkor som motsvarar dem som anges i det stycket är uppfyllda.	

6.2.2 Markkriterier för att säkerställa att kollager och kolsänkor i skogen bibehålls eller förbättras på lång sikt

Markkriterier för skogsbiomassa, som syftar till att säkerställa att kollager och kolsänkor i skogen bibehålls eller förbättras på lång sikt framgår av 2 kap. 7 § hållbarhetslagen.

Markkriterium i hållbarhetslagen	Definition	Lagstiftning, övervakning, kontroll och andra relevanta åtgärder i Sverige
2 kap. 7 § hållbarhetslagen	<i>För att biodrivmedel och biobränslen som har producerats av skogsbiomassa ska anses som hållbara ska det land eller den regionala organisation för ekonomisk integration där skogsbiomassan har sitt ursprung vara part i Parisavtalet och</i>	Sverige är part i och har ratificerat Parisavtalet.
	<i>1. ha lagt fram ett sådant nationellt fastställt bidrag (NDC) för Förenta nationernas ramkonvention om klimatförändringar (UNFCCC), som omfattar utsläpp från och upptag inom jordbruk, skogsbruk och markanvändning och som säkerställer att förändringar i kollager i samband med skörd av biomassa tillgodoräknas landets åtagande att minska eller begränsa utsläppen av växthusgaser i enlighet med det nationellt fastställda bidraget, eller</i>	Sverige ingår i EU:s nationellt fastställda bidrag (NDC). EU och dess medlemsstater har antagit ett bindande mål om minst 40 % inhemsk reduktion av utsläpp av växthusgaser till år 2030 jämfört med år 1990, som ska genomföras gemensamt. Utsläpp och upptag av växthusgaser i LULUCF-sektorn regleras som en separat del i EU:s ramverk för klimat och energi till 2030, LULUCF-förordningen.
	<i>2. ha en nationell eller regional lagstiftning som är tillämplig när det gäller utvinning för att bevara och stärka kollager och kolsänkor, i enlighet med artikel 5 i Parisavtalet, och visa att rapporterade utsläpp från sektorn för markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk inte överstiger upptaget.</i>	
	<i>Om inte villkoren i första stycket är uppfyllda, ska det för att biodrivmedel och biobränslen ska anses som hållbara finnas ett förvaltningssystem för skördeområdet som säkerställer att kollager och kolsänkor i skogen bibehålls eller förbättras på lång sikt.</i>	

Verifiering i Sverige

Sverige har nationell lagstiftning samt övervaknings- och kontrollsystem som säkerställer att markkriterierna för skogsbiomassa uppfylls, så att risken för användning av skogsbiomassa som kommer från ohållbar produktion minimeras. Därmed uppfyller skogsbiomassa som skördas i Sverige markkriterierna för skogsbiomassa. Aktörer behöver därför endast visa på att skogsbiomassan skördats i Sverige för att den ska anses som hållbar, vilket kan göras genom t.ex. uppgift om partiets ursprung på avverkningsanmälan eller mättningsbesked.

Hållbar energi för alla

Energimyndigheten leder samhällets omställning till ett hållbart energisystem.

Vi bidrar med fakta, kunskap och analyser om tillförsel och användning av energi i samhället, och arbetar för en trygg energiförsörjning.

Forskning om framtidens fordon och bränslen, förnybara energikällor och smarta elnät får stöd av oss. Vi stöttar också affärsutveckling som gör det möjligt att kommersialisera innovationer och ny teknik, och ser till att goda lösningar kan exporteras.

Vi ansvarar för Sveriges officiella statistik på energiområdet, och hanterar elcertifikatsystemet och handeln med utsläppsrätter.

Dessutom deltar vi i internationella klimatsamarbeten, och förmedlar fakta om effektivare energianvändning till hushåll, företag och myndigheter.

Energimyndigheten, Box 310, 631 04 Eskilstuna
Telefon 016-544 20 00, Fax 016-544 20 99
E-post registrator@energimyndigheten.se
www.energimyndigheten.se